

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

Orta-Ağır Zihinsel Engeli ve
Otizm Spektrum Bozukluğu
Olan Öğrenciler İçin

GÖRSEL SANATLAR VE EL BECERİLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

I. Kademe (1, 2, 3 ve 4. Sınıf)

Ankara, 2018

içindekiler

GİRİŞ	5
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖĞRETİM PROGRAMLARI	5
ÖĞRETİM PROGRAMLARININ AMAÇLARI	5
ÖĞRETİM PROGRAMLARININ PERSPEKTİFİ	6
1. DEĞERLERİMİZ	6
2. YETKİNLİKLER	6
ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI	7
BİREYSEL GELİŞİM VE ÖĞRETİM PROGRAMLARI	8
SONUÇ	9
GÖRSEL SANATLAR VE EL BECERİLERİ DERSİ PROGRAMININ UYGULANMASI	9
1. GÖRSEL SANATLAR VE EL BECERİLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ ÖZEL AMAÇLARI	9
2. ÖĞRENME ÖĞRETME YAKLAŞIMI	10
3. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI	11
4. UYGULAMADA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR	16
GÖRSEL SANATLAR VE EL BECERİLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI	17
1. ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI	17
2. HEDEFLERİN YAPISI	19
3. HEDEF, HEDEF DAVRANIŞLAR VE AÇIKLAMALAR	20
ÖRNEK ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİ	28

GİRİŞ

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖĞRETİM PROGRAMLARI

Orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrenciler için geliştirilen öğretim programları; öğrencilerin hayat boyu kullanabilecekleri bilgi, kavram ve becerileri kazanmalarını, bunları kullanarak kendilerini bireysel ve sosyal yönden geliştirmelerini, etkili iletişim kurmalarını, akademik, günlük yaşam, öz bakım gibi alanlarda gelişim sağlamalarını hedefleyen bir bütünlük içinde yapılandırılmıştır. Bu özelliklere sahip bireylerin yetişmesine hizmet edecek öğretim programları salt bilgi aktaran bir yapıdan ziyade bireysel farklılıkları dikkate alan, değer ve beceri kazandırma hedefleyen, yalın ve anlaşılır bir yapıda hazırlanmıştır. Programlarda bir taraftan farklı konu ve kademelerde sarmal bir yaklaşımla tekrar eden hedeflere ve açıklamalara, diğer taraftan bütünsel ve bir kerede kazandırılması hedeflenen öğrenme çıktılarına yer verilmiştir. Her iki gruptaki hedef ve açıklamalar ilgili disiplinin yetkin, güncel, geçerli ve eğitim öğretim sürecinde hayatla ilişkileri kurulabilecek niteliktedir. Bu hedefler ve açıklamalar, eğitim kademeleri düzeyinde değerler, beceriler ve yetkinlikler perspektifinde bütünlük sağlayan bir bakış açısıyla yalın bir içeriğe işaret etmektedir. Böylelikle anlamlı ve kalıcı öğrenmeyi sağlayan, sağlam ve önceki öğrenmelerle ilişkilendirilmiş, günlük hayatta değerler, beceriler ve yetkinlikler çevresinde bütünlüğe ulaşmış bir öğretim programları toplamı oluşturulmuştur.

ÖĞRETİM PROGRAMLARININ AMAÇLARI

Öğretim programları, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununun 2. maddesinde ifade edilen “Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları”, “Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri” ve 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’de yer alan “Özel Eğitimin Temel İlkeleri” esas alınarak hazırlanmıştır. Eğitim ve öğretim programlarıyla sürdürülen tüm çalışmalar; okul öncesi, birinci, ikinci ve üçüncü kademe seviyelerinde birbirini tamamlayıcı bir şekilde aşağıdaki amaçlara ulaşmaya yöneliktir:

1. Okul öncesi eğitimi tamamlayan öğrencilerin bireysel gelişim süreçleri göz önünde bulundurularak dil ve iletişim, öz bakım ve günlük yaşam, bedensel, bilişsel, sosyal ve duygusal alanlarda sağlıklı şekilde gelişimlerini sağlamak,
2. Birinci kademe eğitimi tamamlayan öğrencilerin gelişim ve öğrenme düzeylerine uygun olarak dil ve iletişim, öz bakım ve günlük yaşam, bedensel, bilişsel, sosyal ve duygusal alanlarda sağlıklı şekilde gelişimlerini desteklemek, günlük yaşamlarında ihtiyaç duyacakları temel akademik becerileri kazanmış, bunları etkin bir şekilde kullanarak bağımsız bireyler olarak hayatlarını sürdürmelerini sağlamak,
3. İkinci kademe eğitimi tamamlayan öğrencilerin, ilkökulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle millî ve manevi değerleri benimsemiş, toplumla etkileşimini, bütünlüğünü sağlayacak şekilde yeterliliklerle donatılmış bireyler olmalarını sağlamak,
4. Üçüncü kademe eğitimi tamamlayan öğrencilerin birinci ve ikinci kademede kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle, insanlarla etkileşim kurabilen, toplumsal kurallara uyum sağlayabilen, toplumsal yaşama katılım için çabalayan, yaşamlarını bağımsız olarak sürdürebilen bireyler olmalarını sağlamak, “Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinde (TYÇ)” ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda hayata ve bir mesleğe hazır, toplum hayatında üretime katkısı olan, millî ve manevi değerleri benimseyen bireyler olmalarını sağlamaktır.

ÖĞRETİM PROGRAMLARININ PERSPEKTİFİ

Eğitim sistemimizin temel amacı bireye değerlerimiz ve yetkinliklerle bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlar kazandırmaktır. Bilgi, beceri ve davranışlar öğretim programlarıyla kazandırılmaya çalışılırken değerlerimiz ve yetkinlikler bu bilgi, beceri ve davranışların arasındaki bütünlüğü kurmaktadır. Değerlerimiz toplumumuzun millî ve manevi kaynaklarından günümüze ulaşmış ve yarınlarmıza aktaracağımız öz mirasımızdır. Yetkinlikler ise bu mirasın hayata aktarımıdır. Bu yönüyle değerlerimiz ve yetkinlikler birbirinden ayrılmaz bir şekilde öğrenme öğretme süreçleriyle kazandırmaya çalıştığımız bilgi, beceri ve davranışlar ile birlikte ele alınarak programın perspektifini oluşturmaktadır.

1. DEĞERLERİMİZ

Değer; bir sosyal grup veya toplumun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli olduğu kabul edilen ortak düşünce, amaç, temel ahlaki ilke ya da inançlardır. Değerler toplum ya da bireyler tarafından benimsenen, birleştirici olgulardır. Aynı zamanda değerler, toplumun sosyal ihtiyaçlarını karşıladığına ve bireylerin iyiliği için olduğuna inanılan ölçütlerdir. Değer eğitiminin temel amaçlarından biri de öğrencilerin sağlıklı, tutarlı ve dengeli bir kişilik geliştirmelerini sağlamaktır. Değerler, insanın tutum ve davranışlarını biçimlendirmede önemli bir role sahiptir.

Eğitim sistemi sadece akademik açıdan başarılı, belirlenmiş bazı bilgi, beceri ve davranışları kazandıran bir yapı değildir. Temel değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmek asli görevidir; yeni neslin değerlerini, alışkanlıklarını ve davranışlarını etkileyebilmelidir. Eğitim sistemi değerleri kazandırma amacı çerçevesindeki işlevini, öğretim programlarını da kapsayan eğitim programıyla yerine getirir. "Eğitim programı"; öğretim programları, öğrenme öğretme ortamları, eğitim araç gereçleri, ders dışı etkinlikler, mevzuat gibi eğitim sisteminin tüm unsurları göz önünde bulundurularak oluşturulur. Öğretim programlarında bu anlayışla değerlerimiz, ayrı bir program veya öğrenme alanı, ünite, konu vb. olarak görülmemiştir. Tam aksine bütün eğitim sürecinin nihai gayesi ve ruhu olan değerlerimiz, öğretim programlarının her birinde ve her bir biriminde yer almıştır.

Öğretim programlarında yer alan "kök değerler" şunlardır: adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik. Bu değerler, öğrenme öğretme sürecinde hem kendi başlarına, hem ilişkili olduğu alt değerlerle ve hem de öteki kök değerlerle birlikte ele alınarak hayat bulacaktır.

2. YETKİNLİKLER

Eğitim sistemimiz yetkinliklerde bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip karakterde bireyler yetiştirmeyi amaçlar. Öğrencilerin hem ulusal hem de uluslararası düzeyde; kişisel, sosyal, akademik ve iş hayatlarında ihtiyaç duyacakları beceri yelpazesi olan yetkinlikler TYÇ'de belirlenmiştir. TYÇ'de anadilde iletişim, yabancı dillerde iletişim, matematiksel yetkinlik ve bilim / teknolojiye temel yetkinlikler, dijital yetkinlik, öğrenmeyi öğrenme, sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler, inisiyatif alma ve girişimcilik, kültürel farkındalık ve ifade olmak üzere sekiz anahtar yetkinlik belirlenmiştir. Özel eğitim çerçevesinde yabancı dillerde iletişim ve inisiyatif alma ve girişimciliğe ait yetkinlikler öğretim programlarında ele alınmamıştır. Bu yetkinliklere ilişkin bilgi ve beceriye ait davranışlar orta ve ağır yetersizlik düzeyindeki öğrencilere kazandırılmamaktadır. Öğretim programlarında ele alınan yetkinlikler TYÇ'de aşağıdaki gibi tanımlanmaktadır:

1. *Anadilde iletişim:* Kavram, düşünce, görüş, duygu ve olguları hem sözlü hem de yazılı olarak ifade etme ve yorumlama (dinleme, konuşma, okuma ve yazma); eğitim ve öğretim, iş yeri, ev ve eğlence gibi her türlü sosyal ve kültürel bağlamda uygun ve yaratıcı bir şekilde dilsel etkileşimde bulunmaktır.

2. *Matematiksel yetkinlik ve bilim / teknolojide temel yetkinlikler:* Matematiksel yetkinlik, günlük hayatta karşılaşılan bir dizi problemi çözmek için matematiksel düşünme tarzını geliştirme ve uygulamadır. Sağlam bir aritmetik becerisi üzerine inşa edilen süreç, faaliyet ve bilgiye vurgu yapılmaktadır. Matematiksel yetkinlik, düşünme (mantıksal ve uzamsal düşünme) ve sunmanın (formüller, modeller, kurgular, grafikler ve tablolar) matematiksel modlarını farklı derecelerde kullanma beceri ve isteğini içermektedir.

Bilimde yetkinlik, soruları tanımlamak ve kanıta dayalı sonuçlar üretmek amacıyla doğal dünyanın açıklanmasına yönelik bilgi varlığına ve metodolojiden yararlanma beceri ve arzusuna atıfta bulunmaktadır. Teknolojide yetkinlik, algılanan insan istek ve ihtiyaçlarını karşılama bağlamında bilgi ve metodolojinin uygulanması olarak görülmektedir. Bilim ve teknolojide yetkinlik, insan etkinliklerinden kaynaklanan değişimleri ve her bireyin vatandaş olarak sorumluluklarını kavrama gücünü kapsamaktadır.

3. *Dijital yetkinlik:* İş, günlük hayat ve iletişim için bilgi iletişim teknolojilerinin güvenli ve eleştirel şekilde kullanılmasını kapsar. Söz konusu yetkinlik, bilgiye erişim ve bilginin değerlendirilmesi, saklanması, üretimi, sunulması ve alışverişi için bilgisayarların kullanılması ayrıca internet aracılığıyla ortak ağlara katılım sağlanması ve iletişim kurulması gibi temel beceriler yoluyla desteklenmektedir.
4. *Öğrenmeyi öğrenme:* Bireyin kendi öğrenme eylemini etkili zaman ve bilgi yönetimini de kapsayacak şekilde bireysel olarak veya grup hâlinde düzenleyebilmesi için öğrenmenin peşine düşme ve bu konuda ısrarcı olma yetkinliğidir. Bu yetkinlik, bireyin var olan imkânları tanıyarak öğrenme ihtiyaç ve süreçlerinin farkında olmasını ve başarılı bir öğrenme eylemi için zorluklarla başa çıkma yeteneğini kapsamaktadır. Yeni bilgi ve beceriler kazanmak, işlemek ve kendine uyarlamak kadar rehberlik desteği aramak ve bundan yararlanmak anlamına da gelir. Öğrenmeyi öğrenme, bilgi ve becerilerin ev, iş yeri, eğitim ve öğretim ortamı gibi çeşitli bağlamlarda kullanılması ve uygulanması için önceki öğrenme ve hayat tecrübelerine dayanılması yönünde öğrenenleri harekete geçirir.
5. *Sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler:* Bu yetkinlikler kişisel, kişiler arası ve kültürler arası yetkinlikleri içermekte; bireylerin farklılaşan toplum ve çalışma hayatına etkili ve yapıcı biçimde katılmalarına imkân tanıyacak; gerektiğinde çatışmaları çözecek özelliklerle donatılmasını sağlayan tüm davranış biçimlerini kapsar. Vatandaşlıkla ilgili yetkinlik ise bireyleri, toplumsal ve siyasal kavram ve yapılarla ilişkin bilgiye, demokratik ve aktif katılım kararlılığına dayalı olarak medeni hayata tam olarak katılmaları için donatmaktadır.
6. *Kültürel farkındalık ve ifade:* Müzik, sahne sanatları, edebiyat ve görsel sanatlar dâhil olmak üzere çeşitli kitle iletişim araçları kullanılarak görüş, deneyim ve duyguların yaratıcı bir şekilde ifade edilmesinin önemini takdiridir.

ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI

Değerlendirme, öğretme ve öğrenmenin etkililiğini belirlemek amacı ile yapılan, öğretimle ilgili verilerin toplanmasını ve yorumlanmasını içeren çok adımlı ve sistematik bir süreçtir. Öğrenme, öğretme ve planlamayı doğrudan etkileyen ve eğitim sisteminin temel öğelerinden biri olan değerlendirmeye öğretim programında önemli bir yer verilmiştir.

Öncelikle öğrencilerin öğrenme alanlarındaki performansını belirlemek ve performansına dayalı olarak Bireyselleştirilmiş Eğitim Programını (BEP) hazırlamak için ölçme ve değerlendirme yapılmalıdır. Sürekli değerlendirme tüm öğrencilerin ilerlemelerinin tespiti için önemlidir. Öğretim öncesinde yapılan değer-

lendirme, öğrenci hakkında bilgi edinilmesini ve öğrenme hedeflerinin belirlenmesini; öğretim sırasında yapılan değerlendirme, öğrenci ve öğretmene geri bildirim verilmesini; öğretim sonunda yapılan değerlendirme ise öğrenme hedeflerinin karşılanıp karşılanmadığı ve belirli alanlarda değişiklik yapılması gerekip gerekmediği hakkında karar vermeyi sağlayacaktır. Toplanan veriler sistematik olarak kayıt edilmelidir. Öğretim öncesi, sırası ve sonrasında yapılan tüm değerlendirmeler uygulanan öğretim konusunda yol gösterir. Öğrenci nasıl öğrenmektedir? Ne tür ipuçlarına ihtiyaç duymaktadır? En fazla desteklenmesi gereken alan nedir? Ne tür öğretimsel uyarlamalara ihtiyacı bulunmaktadır? Uygun ölçme değerlendirme süreçlerine yer verilerek bu tür sorulara cevap verilmelidir.

Ölçme değerlendirme ilkelerinden aşağıdakilere dikkat edilmelidir:

1. Ölçme ve değerlendirme çalışmaları öğretim programının tüm bileşenleri ile azami uyum sağlamalı, hedeflerin ve açıklamaların sınırları esas alınmalıdır.
2. Ölçme değerlendirme, yetersizliği olan öğrencinin bireysel özelliklerine göre biçimlendirilmelidir.
3. Öğretim programı, ölçme sürecinde kullanılacak ölçme araç ve yöntemleri açısından uygulamalara yol gösterir. Bu araç ve yöntemlerin uygulanmasında gerekli uygulama ilkelerine uyulmalıdır.

BİREYSEL GELİŞİM VE ÖĞRETİM PROGRAMLARI

Öğretim programlarının geliştirilmesi sürecinde öğrencinin çok yönlü gelişimsel özelliklerine dair mevcut bilgi ve birikimi dikkate alınarak ve aralarındaki ilişki göz önünde bulundurularak bazı temel gelişim ilkelerine göre program düzenlenmiştir. Öğretim programları, insan gelişiminin belirli bir dönemde sonlanmadığı ve gelişimin hayat boyu sürdüğü ilkesi ile hazırlanmıştır. Bu sebeple öğretim programlarında, her yaş döneminde bireylerin gelişim özelliklerini dikkate alarak, destekleyici önlemler alınması önerilmektedir. Gelişim, hayat boyu sürse de tek ve bir örnek yapıda değildir. Evreler hâlinde ilerler ve her evrede bireylerin gelişim özellikleri farklıdır. Evreler de başlangıç ve bitişleri açısından homojen değildir. Ayrıca tüm öğrencilerin farklı öğrenme geçmişi ve kendine özgü bir öğrenme biçimi vardır. Bu sebeple programlar olabildiğince bunu göz önünde bulunduran bir hassasiyetle yapılandırılmıştır. Programların hedeflerini gerçekleştirme sürecinde öğrencilerin öğrenme özellikleri dikkate alınarak gerekli uyarlamaların öğretmen tarafından yapılması beklenir. Öğretim uyarlamaları öğrencilerin önceki öğrenmeleri ve öğrenme biçimlerinin yanısıra basitten karmaşığa, genelden özele ve somuttan soyuta gibi öğrenme ilkelerini dikkate almayı gerektirir. Program geliştirme sürecinde söz konusu yönelimler hem bir alandaki yeterliliği oluşturan kazanım ve becerilerin ön koşul ve ardıllığı noktasında dikkate alınmış hem de kademeler düzeyinde derslerin dağılımlarında ve birbirleriyle ilişkilerinde göz önünde bulundurulmuştur.

Öğretim programlarında insan gelişiminin bir bütün olduğu ilkesi ile hareket edilmiştir. İnsanın farklı gelişim alanlarındaki özellikleri birbirleri ile etkileşim hâlinindedir. Söz gelimi dil gelişimi bilişsel gelişimini etkiler ve bilişsel gelişiminden etkilenir. Bu sebeple öğretmenlerden, öğrencinin edindiği bir hedefin gelişimde başka bir alanı da etkileyeceğini dikkate alması beklenir.

Öğretim programları bireysel farklılıklar göz önünde bulundurularak yapılandırılmıştır. Bireyler arası farklılık bir bireyin diğerlerinden birden fazla özelliği bakımından farklı olmasıdır. Tüm öğrenciler için; bireysel özellikleri, performansları ve ihtiyaçları doğrultusunda öğretim programları temel alınarak "BEP" hazırlanmalı ve uygulanmalıdır. BEP'de yer alacak olan hedeflerin belirlenmesinde, öğrenme öğretme sürecinin düzenlenmesinde ve başarının değerlendirilmesinde o öğrencinin hazır bulunuşluğu, bilişsel, sosyal ve bedensel özellikleri farklılaşabilir. Bu nedenle öğrenme öğretme süreci planlanırken öğrencilerin bireysel farklılıkları (mevcut performansları, hazır bulunuşluk düzeyleri, öğrenme stilleri ve ihtiyaçları, sosyokültürel farklılıkları vb.) göz önünde bulundurulmalıdır.

SONUÇ

Programları güncelleme sürecinde hangi işlemlerden ve aşamalardan geçildiği aşağıda sıralanmıştır.

- Farklı ülkelerin özel eğitim programları incelenmiş,
- Yurt içinde ve yurt dışında öğretim ve programlar üzerine yapılan akademik çalışmalar taranmış,
- Başta Anayasamız olmak üzere ilgili mevzuat, kalkınma planları, hükümet programları, şûra kararları, siyasi partilerin programları, sivil toplum kuruluşları ve sivil araştırma kurumları tarafından hazırlanan raporlar vb. dokümanlar analiz edilmiş,
- Millî Eğitim Bakanlığı programlar ve öğretim materyalleri daire başkanlıkları tarafından öğretmen ve yöneticilerin program gereksinimleri hakkında görüşleri alınmış,
- Öğretmenlerden programların hedefleri ve yapısı hakkında görüş alınmış; bütün görüş, öneri, eleştiri ve beklentiler, Bakanlığımızın ilgili birimlerinden uzman personel, öğretmen ve akademisyenlerden oluşan çalışma gruplarınınca değerlendirilmiştir. Yapılan tespitler doğrultusunda öğretim programlarımız hazırlanmıştır.

GÖRSEL SANATLAR VE EL BECERİLERİ DERSİ PROGRAMININ UYGULANMASI

1. GÖRSEL SANATLAR VE EL BECERİLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ ÖZEL AMAÇLARI

Orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilere yönelik geliştirilen Birinci Kademe Görsel Sanatlar ve El Becerileri Dersi Öğretim Programı, bu öğrencilerin günlük hayatlarında ince motor becerilerini geliştirmenin yanı sıra, serbest zamanlarında da üretmeyi ve eğlendirmeyi amaçlamaktadır. Öğretim programının öğrenme alanlarındaki beceriler birbiriyle ilişkili ve bütün olarak ele alınmaktadır. Aynı zamanda öğrenme alanlarının her birinde edinilen bilgi ve beceriler öğrenme sürecinde birbirini etkilemekte ve tamamlamaktadır. Millî Eğitim Temel Kanunu'nda (1739 sayılı) ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri ile 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'de ifade edilen Özel Eğitimin Temel İlkeleri doğrultusunda hazırlanan Görsel Sanatlar ve El Becerileri Dersi Öğretim Programı ile öğrenciler:

1. El-göz koordinasyonunu geliştirecektir.
2. Küçük kas becerilerini geliştirecektir.
3. Beceri için gerekli araç-gereçleri seçecektir.
4. Beceriye gerçekleştirmek için gerekli araç-gereçleri uygun şekilde kullanacaktır.
5. Temiz ve düzenli çalışma alışkanlığı kazanacaktır.
6. Duygu ve düşüncelerini el becerileri aracılığıyla ifade edecektir.
7. İşe hazırlık becerileri kazanacaktır.
8. Temel iş alışkanlıkları kazanacaktır.
9. Serbest zamanlarını zevkli geçirecek şekilde beceriler edinecektir.
10. İş birliği ile çalışma becerilerini kazanacaktır.
11. Sanatsal etkinliklere merak ve ilgi geliştirecektir.
12. Günlük yaşamında estetik değerlere önem verecektir.
13. Ürettikleri ürünlerin ekonomik değerinin farkına varacaktır.

2. ÖĞRENME ÖĞRETME YAKLAŞIMI

Görsel Sanatlar ve El Becerileri Dersi Öğretim Programı, orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrenciler için hazırlanmıştır. Bu programda konu ve öğrenen merkezli tasarım yaklaşımları benimsenmiştir. Konu merkezli tasarım yaklaşımlarında programlar çeşitli dersler ve ilgili konulardan oluşmaktadır. Konu alanı bilgisi bu yaklaşımın ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilir. El Becerileri, öğrencilerin el-göz koordinasyonunu sağlamayı, ince motor becerilerini geliştirmeyi ve serbest zamanlarını nitelikli değerlendirebilecekleri becerileri kazandırmayı amaçladığından bu yaklaşım tercih edilmiştir. Öğrenen merkezli yaklaşımda ise öğrencilerin ilgi ve gereksinimleri öğretimin merkezinde yer alır. Bu yaklaşımda öğretimin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi süreçlerinde öğrenenin bireysel farklılıkları temel alınır. Yaklaşımın bu özelliği Görsel Sanatlar ve El Becerileri Dersi Öğretim Programının öğrenme alanlarının belirlenmesinden hedef ve davranışlara, öğrenme-öğretme süreçlerinden ölçme ve değerlendirmeye kadar her aşamada dikkate alınmıştır.

Programda öğrenme yaklaşımı olarak, davranışçı yaklaşımın öne sürdüğü ilkeleri kullanan Uygulamalı Davranış Analizi (UDA) benimsenmiştir. UDA, sosyal açıdan birey için anlamlı ve toplum için önemli davranışları değiştirmeyi amaçlayan bir yaklaşımdır. Davranışçı yaklaşım, davranışı gözlenebilir ve ölçülebilir çevresel özellikler açısından inceler. UDA, her bireyin kendine özgü bir öğrenme biçimi ve öğrenme geçmişi olduğunu kabul eder. Buradan yola çıkarak UDA, her öğretim ya da davranış yönetim tekniğinin her bireyde aynı başarı ile sonuçlanmayacağı varsayımıyla geliştirilmiştir. Bu nedenle, bireysel farklılıkları dikkate alır. Bu yönüyle programın tasarım yaklaşımıyla uyumludur.

Görsel Sanatlar ve El Becerileri Dersi Öğretim Programı, bireysel farklılıkları dikkate alan, gözlenebilir ve ölçülebilir hedef ve hedef davranışları içermektedir. Bu kapsamda (a) hedef davranışın belirlenmesi, (b) hedef davranışın ölçülmesi, (c) hedef davranışa ulaşmak için öğretim yöntem ve tekniklerinin belirlenmesi ve uygulanması bu programın üç temel basamağıdır. UDA, programın etkililiğinin sürekli değerlendirilmesi için verilere dayalı olarak öğretimsel kararlar almayı gerektirir. UDA; uygulamalılık, davranışsallık, analitiklik, teknolojiklik, kavramsal olarak sistematiklik, etkililik ve genellenebilirlik özelliklerine sahiptir.

Uygulamalılık: Hedef davranışın sosyal açıdan önemli bir davranış olması anlamına gelmektedir. Bu hedef davranış, "artırılmak" ya da "azaltılmak" istenen bir davranış olabilir. Bu bağlamda sosyal kabul gören uygun davranışların kazandırılması ya da uygun olmayan davranışların azaltılması sağlanabilir.

Davranışsallık: Bireyin değişen ya da değiştirilmesi planlanan davranışının tam olarak "tanımlanabilir", "gözlenebilir" ve "ölçülebilir" olmasını gerektirir. UDA'da "hedef davranışın değişip değişmediği" ve "kimin davranışının değiştiği" gibi sorulara yanıt aranmaktadır. Bu noktada "birey" için hedef davranış belirlenmeli ve bu hedef davranışta değişikliğe yol açacak davranış yönetimi ve öğretim yöntemleri planlanmalı ve uygulanmalıdır.

Analitiklik: Çevresel koşulların davranışın gerçekleşmesi ya da gerçekleşmemesinden sorumlu olduğunu inandırıcı bir biçimde ortaya koymaktır. Davranış "öncesi ya da sonrası koşullar" ile "davranış" arasında işlevsel bir ilişki aranmalıdır.

Teknolojiklik: Uygulamacının yürüttüğü uygulamayı çok açık bir biçimde betimlemesidir. Böylece, uygulamanın bir başkası tarafından kolayca anlaşılabilir ve aynı biçimde uygulanması sağlanabilir. Yenelenebilirlik, teknolojiklik ile eş anlamlı olarak kullanılmaktadır.

Kavramsal Olarak Sistematiklik: UDA'da sistematik biçimde kavramsal bütünlük sağlanması için uygulamaların yenelenebilir olması, o alanda bilgi birikimi sağlanması, davranışçı yaklaşımın ilke ve teknikleriyle ilişkili olması gerekmektedir. Bu sağlanabilirse uygulamacılar kavramsal bütünlüğü elde edilmiş olan uygulamalara kolayca ulaşabilirler.

Etkililik: Değiştirilmesi ya da kazandırılması hedeflenen davranışta istenen değişikliğin / kazanımın elde edilmesi olarak tanımlanır. Uygulamacıların yaptığı uygulamaların etkili olması önemlidir. Bunun yanı sıra, uygulama sonunda bireyde gerçekleşen davranış değişikliğinin sosyal açıdan anlamlı olması da dikkate alınmalıdır.

Genellenebilirlik: Gerçekleşen davranış değişikliğinin öğretim sonrasında farklı ortamlar, kişiler, araç-gereçler ve durumlar ile sürdürülebilmesidir. Genellenebilirlik, öğretim ve davranış planlarının vazgeçilmez bir unsurudur. Bu özellik sağlandığında özel eğitimin en genel amacı olan "bireylerin olabildiğince bağımsız yaşaması" amacına ulaşılmış olur.

UDA, bu özellikleriyle evrensel tasarım ilkeleriyle de örtüşmektedir. Evrensel tasarım; içerik, ortam ile öğretimi bireyselleştirmeyi ve uyarılma ile birlikte her durumda mümkün olduğu kadar çok bireyin kullanımını amaçlayan bir süreçtir. Evrensel tasarımın kişiye uygun esnek programlar sağlaması ve eğitim ortamını tüm bireyler için ulaşılabilir kılması, nitelikli bir eğitim ve öğretim sürecini beraberinde getirmektedir.

UDA ve evrensel tasarımda uygulamacı ve öğrenciden beklenen bazı rol ve sorumluluklar vardır. UDA'da öğrencinin çalışmaya dikkatini yöneltmesi, yönergeler doğrultusunda davranışı gerçekleştirilmesi, edindiği davranışı sürdürmesi ve genelmesi beklenir. Uygulamacıların da öğrenciden beklenen rol ve sorumlulukları dikkate alarak öğretimde edinim, akıcılık, kalıcılık ve genelmeden oluşan "öğrenme aşamaları"na göre öğretimi planlaması, uygulaması ve değerlendirmesi gerekir. Uygulamacı, öğrenme aşamalarına göre planlama yaparken öğretim yöntem ve teknikleri, ipucu, pekiştirme, kayıt tutma ve değerlendirme gibi UDA'nın temel ilkelerine yer vermelidir.

3. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI

Uygulamalı Davranış Analizi temelli değerlendirme yapabilmek için öncelikle hedef becerinin belirlenmesi ve öğrencinin BEP'ine eklenmesi gerekir. Bunu izleyen şekilde değerlendirme; öğretim öncesi, öğretim süreci ve öğretim sonrası olmak üzere üç aşamada yapılır.

Hedef Becerinin Belirlenmesi

Görsel Sanatlar ve El Becerileri dersi ile ilgili öğretime başlamadan önce kontrol listesi (EK 1) kullanılarak öğrenci ya da öğrencilerin var olan performansının değerlendirilmesi gerekir. Kontrol listesi öğrencinin el becerilerine ilişkin performansının belirlenmesine ve buna dayalı olarak BEP'inin hazırlanmasına yardımcı olacaktır.

Öğretim Sürecinde Ölçme ve Değerlendirme

Öğretim Öncesi Değerlendirme (Ön): Başlama Düzeyi Belirleme

Bu bölümde, Görsel Sanatlar ve El Becerileri dersinde yoğun biçimde yer alan zincirleme becerilerin ölçülmesi için beceri analizi kaydı ve araç-gereç tanıma, materyal seçimi gibi tek basamaklı davranışların ölçülmesi için ayrıık deneme kaydı ve bu kayıtların grafiklendirilmesi örneklerle açıklanmıştır.

Zincirleme Becerilerin Ölçülmesi

Öğrenciyle öğretime başlamadan önce onun programında yer alan becerilerde başlama düzeyi verileri toplanır. Başlama düzeyi verilerinin genellikle öğretim öncesinde ve üç oturum üst üste toplanması önerilmektedir.

Görsel Sanatlar ve El Becerileri dersinde öğrenci ya da öğrencilerin öğrenmesi hedeflenen beceriler zincirleme becerilerdir. Dolayısıyla öğrenci için belirlenen hedef davranış, zincirleme bir beceri olacağından, beceri analizi kaydı tekniği kullanılarak öğrencinin performansı gerek başlama düzeyinde gerekse öğrenme sürecinde değerlendirilmelidir. Zincirleme beceriler birden fazla basamağı içeren becerilerdir. Örneğin boyama, resim çizme, kesme, yapıştırma becerileri birden fazla basamak içerir.

Beceri Analizi Kaydı: Öğretilmesi planlanan hedef davranış belirlendikten sonra becerinin analizi oluşturulur. Beceri analizi, öğretilmek istenen becerilerin öğrencinin özelliğine göre küçük adımlara bölünmesi işidir. Beceri analizi aracılığı ile öğrencinin beceride ilerlemesine ilişkin veri toplanır.

ÖRNEK BECERİ ANALİZİ VERİ KAYIT FORMU

Öğrencinin Adı-Soyadı :

Gözlemcinin Adı-Soyadı :

Hedef uyaran :

Evre

: Başlama düzeyi

Oturum Tarihi	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Beceri Basamakları	.../.../.....	.../.../.....	.../.../.....	.../.../.....	.../.../.....	.../.../.....	.../.../.....	.../.../.....	.../.../.....	.../.../.....
Makası alır.										
Baş, işaret ve orta parmağını makasın halkalarına geçirir.										
Diğer eline kağıdı alır.										
Makası açar.										
Kağıdı makasın açık ucuna yerleştirir.										
Makası kapatıp-açarak kağıdı keser.										
Bağımsız Gerçekleşen Basamak Sayısı										
Bağımsız Gerçekleşen Basamak Yüzdesi										

* *Bağımsız gerçekleşen basamak yüzdesi = Öğrencinin doğru gerçekleştirdiği basamak sayısı / Beceri analizindeki toplam basamak sayısı X 100*

Veri toplama formu kullanılırken öğrencinin bağımsız olarak gerçekleştirdiği basamaklar (+), gerçekleştiremediği basamaklar ise (-) biçiminde işaretlenir. Beceri analizi kaydı tekniğini kullanırken iki farklı yol ile değerlendirme yapılabilir. İzleyen bölümde bu yollara ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

Tek Fırsat Tekniği: Öncelikle performans alınacak ortam, bireye uygun şekilde (ses, ışık, masa vb.) düzenlenmelidir. Performans alımında kullanılacak araçlar ve veri toplama formu öğretmenin yakınında bulunmalıdır. Tek fırsat tekniği ile performans düzeyi belirleme aşamasında aşağıdaki basamaklar izlenir:

1. Öğrenciye beceri yönergesi ya da hedef uyaran sunulur. Örneğin "Makasla kes!" denir.
2. Öğrencinin tepkide bulunması için 4-5 saniye beklenir.
3. Öğrencinin doğru olarak sergilediği beceri basamağının karşısına (+) işareti konur.
4. Öğrencinin yanlış olarak sergilediği ya da tepkide bulunmadığı beceri basamağının karşısına (-) işareti konur, diğer basamaklara (-) verilerek değerlendirme sona erdirilir.

Çok Fırsat Tekniği: Çok fırsat tekniğinde de öncelikle performans alınacak ortam, bireye uygun şekilde (ses, ışık, masa vb.) düzenlenmelidir. Performans alımında kullanılacak araçlar ve veri toplama formu öğretmenin yakınında bulunmalıdır. Çok fırsat tekniği ile performans düzeyi belirleme aşamasında aşağıdaki basamaklar izlenir:

1. Öğrenciye beceri yönergesi ya da hedef uyaran sunulur. Örneğin "Makasla kes!" denir.
2. 4-5 saniye kadar tepki vermesi beklenir.
3. Doğru tepki verdiyse veri toplama formuna (+) işareti konur.
4. Öğrencinin yanlış olarak sergilediği ya da tepkide bulunmadığı beceri basamağının karşısına (-) işareti konur ve bu basamak öğretmen tarafından gerçekleştirilir.
5. Beceri analizindeki tüm basamaklar için bu süreç tekrarlanır.

Araç-Gereç ve Malzeme Tanıma Becerilerinin Ölçülmesi

Görsel Sanatlar ve El Becerileri Dersi Öğretim Programının bir bölümünde, becerilerin gerçekleştirilmesi için kullanılan araç, gereç ve malzemeleri öğrencinin tanımasını gerektiren hedefler yer almaktadır. Bu beceriler tek basamaklıdır. Araç, gereç ve malzeme tanıma ile ilgili bir hedef belirlendiğinde bu hedefle ilgili ayrı denemelerle kayıt tekniği kullanılmalıdır.

Ayrık Deneme Kaydı: Tek basamaklı davranışları kaydetmek için kullanılan bir kayıt tekniğidir. Bu kayıt tekniğinde öncelikle performans alınacak ortam, bireye uygun şekilde (ses, ışık, masa vb.) düzenlenmelidir. Performans alımında kullanılacak araçlar, çoğunlukla uygulamacının kullandığı eli tarafında, masanın yanındaki daha alçak bir masada ve veri toplama formu da yakınında bulunmalıdır. Öğrencinin tek basamaklı davranışlara ilişkin performans düzeyinin belirlenmesi aşamasında şu basamaklar izlenir:

1. Öğrenciye beceri yönergesi ya da hedef uyaran sunulur. Örneğin "Fırçayı göster!" denir.
2. Öğrencinin tepkide bulunması için 4-5 saniye beklenir.
3. Öğrencinin doğru tepkileri için veri toplama formuna (+) işareti konur.
4. Öğrencinin yanlış tepkileri ya da tepkide bulunmama durumu için veri toplama formuna (-) işareti konur.

ÖRNEK AYRIK DENEME KAYIT FORMU

"....." AYRIK DENEME KAYDI FORMU

Öğrencinin Adı-Soyadı :

Öğretmen :

Hedef Davranış :

Evre :

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10				
Deneme	Fırça	Boya	Makas	Öğretilecek Materyal
1	SAĞ	ORTA	SOL	Fırça										
2	SOL	SAĞ	ORTA	Makas										
3	ORTA	SOL	SAĞ	Boya										
4	SAĞ	ORTA	SOL	Fırça										
5	SOL	SAĞ	ORTA	Makas										
6	ORTA	SOL	SAĞ	Boya										
7	SAĞ	ORTA	SOL	Fırça										
8	SOL	SAĞ	ORTA	Makas										
9	ORTA	SOL	SAĞ	Boya										
10	SAĞ	ORTA	SOL	Fırça										
11	SOL	SAĞ	ORTA	Makas										
12	ORTA	SOL	SAĞ	Boya										
Toplam Doğru Tepki Sayısı														
Toplam Doğru Tepki Yüzdesi														

* Öğretilecek materyaller gerektiği kadar artırılabilir. Form uyarlanabilir.

Öğretim Sırasında Değerlendirme (Süreç)

Öğretim süreci içerisinde öğrenci performansının değerlendirilmesi gerekir. Örneğin bir beceriyi öğretirken öğrenciye ipuçları sağlanıyorsa ve hafta içinde 5 kez makasla kesme çalışması yapılıyorsa bunlardan birinde, aynı başlama düzeyi verisi toplanırken yapıldığı gibi, değerlendirme verisi toplanmalıdır. Bu veriler hem öğrencinin öğretim sırasındaki ilerlemelerini hem de seçilen öğretim tekniğinin etkili olup olmadığını gösterecektir. Bunun için Makasla Kesme Beceri Analizi Veri Kayıt formu kullanılır. Evre "öğretim evresi" olarak belirtilir.

Öğretim Sonrası Değerlendirme (Son): İzleme

Öğretim tamamlandıktan birkaç hafta sonra öğrencinin beceriyi bağımsız olarak gerçekleştirip gerçekleştirmediğini değerlendirmek, bir başka deyişle kalıcılığın sağlanıp sağlanmadığını izlemek gerekir. Üç ila beş hafta sonra bunun yapılması önerilir. İzleme sırasında yine, başlama düzeyi verisi toplama başlığının altında anlatıldığı şekilde, veri toplanır. Evre "izleme evresi" olarak belirtilir.

Verilerin Grafiğe Aktarılması: UDA temelli programlarda öğrencinin ilerlemeleri grafiklerle takip edilir. Bir grafikte dikey ekseninde doğru davranış sayısı, yüzdesi ya da oranına ilişkin veriler (beceri yüzdesi), yatay ekseninde ise oturumlar yer alır. Aşağıdaki örnekte bir öğrenciye ait veri kayıtları ve bu verilere bağlı olarak çizilen grafik yer almaktadır. Grafik çizimi için bilgisayarda bir grafik programı kullanabileceği gibi milimetrik kağıt kullanılarak grafik elle de çizilebilir.

ÖRNEK BECERİ ANALİZİ VERİ KAYIT FORMU

"....." BECERİ ANALİZİ VERİ KAYIT FORMU

Öğrencinin Adı-Soyadı :

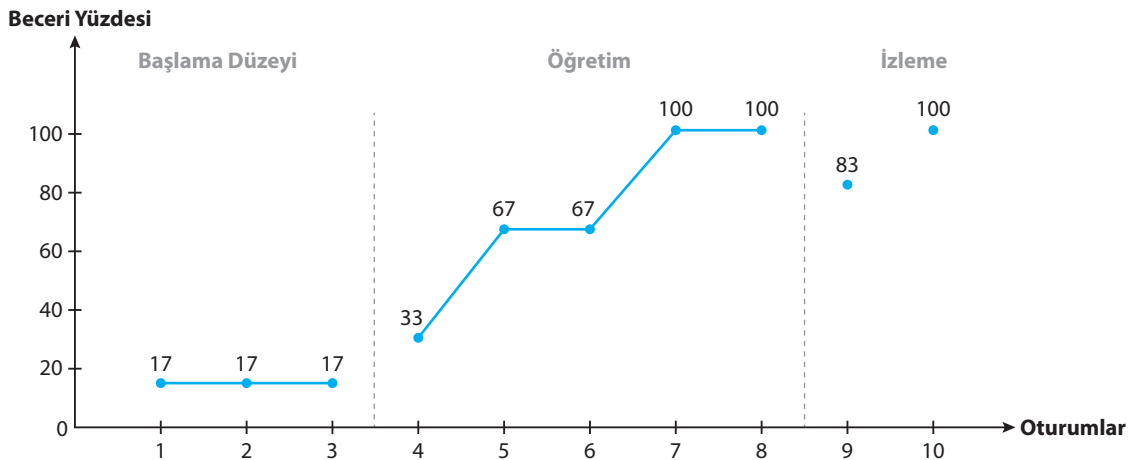
Hedef Davranış : Makasla Kesme

Evre : Başlama Düzeyi

Öğretim : 1-2-3. oturumlar

İzleme : 9. (3 hafta sonra)-10. (5 hafta sonra) oturumlar

Oturum Tarihi		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
		1/3/2017	2/3/2017	2/3/2017	9/3/2017	16/3/2017	23/3/2017	30/3/2017	6/4/2017	27/4/2017	11/5/2017
1.	Makası alır.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
2.	Baş, işaret ve orta parmağını makasın halkalarına geçirir.	-	-	-	+	+	+	+	+	+	+
3.	Diğer eline kağıdı alır.	-	-	-	-	+	+	+	+	+	+
4.	Makası açar.	-	-	-	-	+	+	+	+	+	+
5.	Kağıdı makasın açık ucuna yerleştirir.	-	-	-	-	-	-	+	+	-	+
6.	Makası kapatıp-açarak kağıdı keser.	-	-	-	-	-	-	+	+	+	+
Bağımsız Gerçekleşen Basamak Sayısı		1	1	1	2	4	4	6	6	5	6
Bağımsız Gerçekleşen Basamak Yüzdesi		17	17	17	33	67	67	100	100	83	100

Şekil 1. Makasla Kesme

Not: Haftada dört öğretim oturumu, bir değerlendirme oturumu yapılmıştır. Öğretim 20 oturumda gerçekleşmiştir.

Öğrencinin yıl sonunda belirlenen hedeflere ulaşma düzeyini belirtmek için not yerine betimleyici bir ifade kullanılabilir. Örneğin "Öğrenci makasla kâğıt keser."

4. UYGULAMADA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

Orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilerin belirli bir uyarana dikkatini toplama, ayırt etme, uzun ve kısa süreli bellekte bilgileri toplama ve kullanma, öğrenilmiş bir bilgiyi farklı ortamlarda ve durumlarda kullanma, problem çözme, dil gelişiminde yaşıtlarına göre gecikme, yetersizlikten etkilenme derecesine bağlı olarak dili anlama, telaffuz ve konuşmada akıcılık, sosyal etkileşim ve iletişim kurma, dili işlevsel kullanma, arkadaş edinme ve sürdürmede çektikleri güçlükler nedeniyle sistematik öğretim düzenlemelerine gereksinimleri vardır. Bu öğrenme özelliklerinin yanı sıra, orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilerde kendini yaralama, vurma, ısırma, öfke nöbetleri gibi uygun olmayan davranış özellikleri görülebilmektedir.

Görsel Sanatlar ve El Becerileri dersinin içeriğinde yer alan becerilerin öğretiminde programın temel yaklaşımı olan UDA'nın önerdiği ilkelere göre öğretmenlerin öğretimi gerçekleştirmesi beklenmektedir:

1. Öğretilecek davranışın / becerinin analiz edilmesi ve tanımlanması,
2. Öğrencinin beceride yapabildiklerinin sürekli ve doğrudan ölçülmesi,
3. Öğretim süresince öğrencinin aktif olması için fırsatlar sağlanması,
4. Öğrenci davranışlarına anında ve sistematik dönütler verilmesi,
5. Öğrenci davranışlarının uyanlarla kontrolü sürecinde öğretim amaçlı ipuçlarından doğal uyanlara geçişin sağlanması,
6. Yeni öğrenilen becerilerin yeni materyal, durum ve ortamlara genellenebilmesi için ilgili stratejilerin uygulanması.

Bu ilkeler doğrultusunda, orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilerin öğrenme ve davranış özellikleri ile gereksinimleri göz önünde bulundurularak bire bir ve küçük grup düzenlemelerinde programın öğrencinin özelliklerine uygun şekilde bireyselleştirilmesi gereklidir. Bu süreçte aşağıda kısaca belirtilen iki noktaya dikkat edilmesi önemlidir.

1. Uygulamacı, bu programdan seçilen ve öğrencinin BEP'inde hedeflenen kavram ve beceriler için kavram ve beceri analizi yapmalıdır. Yapılan bu analizler veri kayıt formlarına dönüştürülmelidir.
2. Uygulamacı, hedef davranışların öğretiminde öğrenmenin aşamaları olan edinim, akıcılık, kalıcılık ve genellemeye ilişkin amaç belirlemeli ve öğretimi planlamalıdır.

Öğrenmenin birinci aşaması olan edinim, öğrencinin daha önce yapamadığı bir davranış ya da beceriyi belli bir doğrulukta yapar hale gelmesidir. Öğrencinin bir davranış ya da beceriyi edinim aşamasında öğrenmesi; daha bağımsız olması, güvenliği ve yaşam kalitesinin artması açısından önemlidir. Edinim aşamasına "Öğrenci sunulan beş denemenin beşinde beceri analizindeki basamakları izleyerek %100 doğrulukla şablon ile belirlenmiş alanı boyar." örneği verilebilir.

Akıcılık, yeni öğrenilmiş bir davranış ya da davranış zincirini öğrencinin hızlı ve kolay biçimde yapmasıdır. Akıcılıktan söz edebilmek için davranışın edinim aşamasında belli bir doğruluk düzeyinde yerine getiriliyor olması gerekmektedir. Akıcılık aşamasına ilişkin "Öğrenci sunulan beş denemenin beşinde beceri analizindeki basamakları izleyerek %100 doğrulukla en fazla 10 dakika sürede şablon ile belirlenmiş alanı boyar." örneği verilebilir.

Kalıcılık, öğretim sona erdikten sonra da öğrencinin performansının sürmesidir. Kalıcılık sağlanabilirse öğretim koşulları olmaksızın öğrenci öğrendiklerini halen sergileyebiliyor durumda olur. Bir başka deyişle uygulamacı, öğretim zamanında daha önce öğretilen bir davranış ya da becerinin öğretimine geri dönmek

yerine yeni beceri ya da davranışların öğretimine yer verebilir. Örneğin "Öğrenci öğretim bittikten bir, üç, beş hafta sonra sunulan beş denemenin beşinde beceri analizindeki basamakları izleyerek %100 doğrulukla şablon ile belirlenmiş alanı boyar." şeklinde kalıcılık amacı yazılabilir.

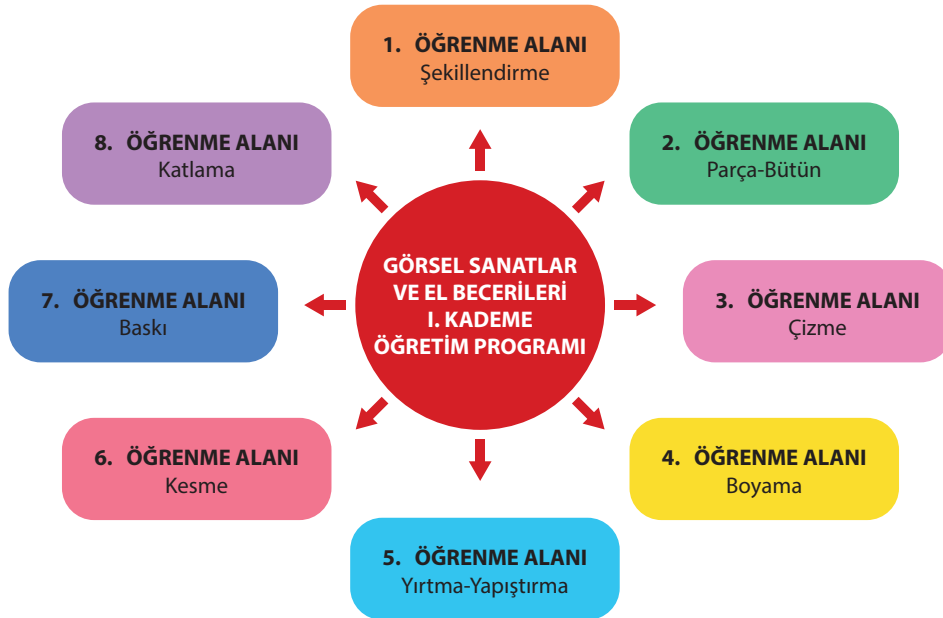
Genelleme, öğrencinin öğretim koşulları dışında diğer koşullarda (farklı araç-gereçler, ortam, kişi, durum) da öğrendiklerini sergileyebilmesidir. Bir başka deyişle öğrencinin, öğrendiği bilgi, beceri ve davranışları günlük yaşamında kullanmasıdır. Bu aşamaya ilişkin "Öğrenci farklı büyüklükteki, şekillerdeki şablonları ve boyaları kullanarak beş denemenin beşinde beceri analizindeki basamakları izleyerek %100 doğrulukla şablon ile belirlenmiş alanı boyar." örneği verilebilir. Kalıcılık ve genellemenin sağlanmasında aileyle iş birliği önemlidir. Uygulamacı mutlaka aileyle iş birliği içinde olmalıdır.

Öğrenme-öğretme sürecinde yararlanılabilecek etkinlik örneklerine programın sonunda yer alan ders planlarında yer verilmiş, ölçme ve değerlendirme için çeşitli önerilerde bulunulmuştur. Uygulamada bu etkinliklerin yanı sıra, programın felsefesine uygun şekilde bireysel farklılıklara duyarlı ve esnek olmak koşuluyla uygulamacılar da yeni etkinlikler geliştirmelidir.

GÖRSEL SANATLAR VE EL BECERİLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI

Orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilere yönelik geliştirilen I. Kademe Görsel Sanatlar ve El Becerileri Dersi Öğretim Programı, bu öğrencilerin günlük hayatlarında ince motor becerilerini geliştirmenin yanı sıra, serbest zamanlarında da üretmeyi ve eğlendirmeyi amaçlamaktadır. Birinci Kademe Görsel Sanatlar ve El Becerileri Dersi Öğretim Programında sekiz öğrenme alanı yer almaktadır. Bu öğrenme alanları: Şekillendirme, Parça-Bütün, Çizme, Boyama, Yırtma-Yapıştırma, Kesme, Baskı, Katlamadır.

1. ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI

Şekil 2. I. Kademe Görsel Sanatlar ve El Becerileri Dersi Öğretim Programı Öğrenme Alanları

Şekillendirme: El ve parmakları kullanarak çeşitli yoğurma malzemelerini (oyun hamuru gibi) farklı amaçlarla çeşitli boyutlarda şekil vermeyi amaçlayan çalışmalardır.

Parça-Bütün: Bütünü oluşturan parçaların zemindeki yerlerini bularak bütünü oluşturması amaçlanır. Bu öğrenme alanında öğrencilerin parçaları bulması, yerine takması, içine atması, parçaları birbirine takarak bütün oluşturması beklenir.

Çizme: Kalem ya da boya malzemelerini doğru bir şekilde kullanarak belli bir zemin üzerine çizim yapmayı gerektiren bir öğrenme alanıdır.

Boyama: Öğrencilerin bireysel ya da grupta parmak boyası, mum boya, pastel boya, sulu boya vb. boyalar kullanarak serbest ve basit konulu resim çalışmalarınıdır.

Yırtma-Yapıştırma: Kağıt, peçete, karton gibi malzemelerin elle yırtılarak, boş bir zemine yapıştırma malzemesi sürülerek yırtılan parçaların yapıştırılmasını içeren bir öğrenme alanıdır.

Kesme: Bu öğrenme alanında öğrenciden bir kağıda çizilen çizgi / şekil ya da basit nesne resimlerin makas kullanarak çıkarması beklenir.

Baskı: Önceden desenlenmiş nesnelerin (patates vb.) desenli yüzeylerini çeşitli boya malzemeleriyle boyayarak, belirli bir zemin üzerine basarak desen çıkarmalarını amaçlayan bir öğrenme alanıdır.

Katlama: Bu öğrenme alanında ise öğrencinin kağıt, kumaş, karton vb. malzemelere istenilen şekilde keskin / belirlenmiş hatlar kullanarak şekil verme becerilerinin geliştirilmesi amaçlanır.

Görsel Sanatlar ve El Becerileri Dersi Öğretim Programında **Kademe, Öğrenme Alanı, Hedef'e** ilişkin kodlamada aşağıdaki sistematik izlenmiştir.

2. HEDEFLERİN YAPISI

Görsel Sanatlar ve El Becerileri I. Kademe Öğretim Programı; Şekillendirme, Parça-Bütün, Çizme, Boyama, Yırtma-Yapıştırma, Kesme, Baskı, Katlama olmak üzere sekiz öğrenme alanından oluşmaktadır. Bu öğrenme alanlarının altında hedefler ve hedef davranışlar yer almaktadır. Programda yer alan hedef ve hedef davranışlar, UDA yaklaşımının temel ilkelerinden biri olan gözlenebilirlik ve ölçülebilirlik dikkate alınarak yapılandırılmıştır.

Tablo 1. Öğretim Programının Öğrenme Alanları, Hedef ve Hedef Davranış Sayıları

Öğrenme Alanları	Hedef Sayıları	Hedef Davranış Sayıları
Şekillendirme	2	7
Parça-Bütün	2	25
Çizme	3	14
Boyama	2	15
Yırtma-Yapıştırma	2	8
Kesme	2	17
Baskı	2	6
Katlama	2	8
Toplam	17	100

Tablo 2. Hedeflerin Öğrenme Alanlarına Göre Dağılımı

Öğrenme alanları	Bilişsel	Duyuşsal	Psikomotor	Toplam
Şekillendirme	1	–	2	3
Parça-Bütün	2	–	2	4
Çizme	3	–	3	6
Boyama	1	–	2	3
Yırtma-Yapıştırma	2	–	2	4
Kesme	2	–	2	4
Baskı	2	–	2	4
Katlama	2	–	2	4
Toplam	15	–	17	32

* Bazı hedeflerin hem bilişsel hem psikomotor alana karşılık gelmesinden dolayı toplamda Tablo 1. in toplam hedeflerinden daha fazla hedef görülmektedir.

3. HEDEF, HEDEF DAVRANIŞLAR VE AÇIKLAMALAR

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Şekillendirme	1.1.1.1. Şekillendirme çalışmalarında kullanılan araç-gereçleri ifade eder.	1.1. Oyun hamurunu gösterir. 1.2. Oyun hamurunun ismini söyler. 1.3. Hamur kalıbını gösterir. 1.4. Hamur kalıbının ismini söyler.	Ayrık denemelerle öğretim Eş zamanlı ipucuyla öğretim yöntemi Sabit bekleme süreli öğretim	Davranış kayıt formu Ayrık deneme kaydı
	1.1.2. Beceri analizindeki basamakları izleyerek oyun hamuru ile şekillendirme çalışmaları yapar.	2.1. Oyun hamuruna kalıp kullanarak şekil verir. 2.2. Oyun hamuruna elle şekil verir. 2.3. Modele bakarak oyun hamuruna elle şekil verir.	Aşamalı yardımla öğretim yöntemi İpucunun giderek azaltılmasıyla öğretim yöntemi Video modelle öğretim yöntemi Etkinlik çizelgeleriyle öğretim	Beceri kayıt formu Beceri analiz kaydı
Açıklamalar	Bu çalışmada, öğrencilerin kullanılan malzemelerini yalama, ağzına alma, ısırma, çığneme vb. davranışlarına yönelik önlemler alınmalıdır.			

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Parça-Bütün	1.2.1. Parça-bütün çalışmalarında kullanılan araç-gereçleri ifade eder.	<p>1.1. Bul-tak aracını gösterir.</p> <p>1.2. Bul-tak aracının ismini söyler.</p> <p>1.3. İpi gösterir.</p> <p>1.4. İpin ismini söyler.</p> <p>1.5. Çubuğu gösterir.</p> <p>1.6. Çubuğun ismini söyler.</p> <p>1.7. Dizilen nesneyi gösterir.</p> <p>1.8. Dizilen nesnenin ismini söyler.</p> <p>1.9. Yapboz aracını gösterir.</p> <p>1.10. Yapboz aracının ismini söyler.</p>	<p>Ayrıık denemelerle öğretim</p> <p>Eş zamanlı ipucuyla öğretim yöntemi</p> <p>Sabit bekleme süreli öğretim</p>	<p>Davranış kayıt formu</p> <p>Ayrıık deneme kaydı</p>
	1.2.2. Beceri analizindeki basamakları izleyerek parça-bütün oluşturma çalışmaları yapar.	<p>2.1. Bul-tak yapar.</p> <p>2.2. Modele bakarak bul-tak yapar.</p> <p>2.3. Söylenen şekli alarak bul-tak yapar.</p> <p>2.4. Tak-çıkır yapar.</p> <p>2.5. Modele bakarak tak-çıkır yapar.</p> <p>2.6. Söylenen şekli alarak tak-çıkır yapar.</p> <p>2.7. Nesnelere rastgele dizer.</p> <p>2.8. Nesnelere sıralı örüntü oluşturur.</p> <p>2.9. Modele bakarak nesnelere sıralı örüntü oluşturur.</p> <p>2.10. Söylenen nesnelere sıralı örüntü oluşturur.</p> <p>2.11. Nesnelere ipe / çubuğa sıralı olarak dizer.</p> <p>2.12. Modele bakarak nesnelere ipe / çubuğa dizer.</p> <p>2.13. Söylenen nesnelere ipe / çubuğa dizer.</p> <p>2.14. Yapboz yapar.</p> <p>2.15. Modele bakarak yapboz yapar.</p>	<p>Aşamalı yardımla öğretim yöntemi</p> <p>İpucunun giderek azaltılmasıyla öğretim yöntemi</p> <p>Video modelle öğretim yöntemi</p> <p>Etkinlik çizelgeleriyle öğretim</p>	<p>Beceri kayıt formu</p> <p>Beceri analiz kaydı</p>
Açıklamalar	Bu çalışmalarda, küçük parçaları ağzına alma, etrafına atma, yutma vb. davranışlarına ilişkin önlemler alınmalıdır.			

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Çizme	1.3.1. Çizme çalışmalarında kullanılan araç-gereçleri ifade eder.	1.1. Kağıdı gösterir. 1.2. Kağıdın ismini söyler. 1.3. Kalemı gösterir. 1.4. Kalemın ismini söyler. 1.5. Silgiyi gösterir. 1.6. Silginin ismini söyler.	Ayrıık denemelerle öğretim Eş zamanlı ipucuyla öğretim yöntemi Sabit bekleme süreli öğretim	Davranış kayıt formu Ayrıık deneme kaydı
	1.3.2. Beceri analizindeki basamakları izleyerek çizgi çalışmaları yapar.	2.1. Dik çizgi çizer. 2.2. Yatay çizgi çizer. 2.3. Yuvarlak çizgi çizer. 2.4. Artı çizer. 2.5. Eğik çizgi çizer.	Aşamalı yardımcıla öğretim yöntemi İpucunun giderek azaltılmasıyla öğretim yöntemi Video modelle öğretim yöntemi Etkinlik çizelgeleriyle öğretim	Beceri kayıt formu Beceri analiz kaydı
	1.3.3. Beceri analizindeki basamakları izleyerek resim çizme çalışmaları yapar.	3.1. Tek renkle resim çizme çalışması yapar. 3.2. Modeldeki renklerle resim çizme çalışması yapar. 3.3. Söylenen geometrik şekli çizer.	Aşamalı yardımcıla öğretim yöntemi İpucunun giderek azaltılmasıyla öğretim yöntemi Video modelle öğretim yöntemi Etkinlik çizelgeleriyle öğretim	Beceri kayıt formu Beceri analiz kaydı
Açıklamalar	Bu çalışmalarda, kalem tutma becerisinin bir ön koşul olduğu unutulmamalıdır. Aynı zamanda kalem zemine, doğru yoğunlukta bastırma becerisinin de önceden kazanılmış olması önemlidir.			

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Boyama	1.4.1. Boyama çalışmalarında kullanılan araç-gereçleri ifade eder.	1.1. Parmak boyasını gösterir. 1.2. Parmak boyasının ismini söyler. 1.3. Mum boyayı gösterir. 1.4. Mum boyanın ismini söyler. 1.5. Pastel boyayı gösterir. 1.6. Pastel boyanın ismini söyler. 1.7. Sulu boyayı gösterir. 1.8. Sulu boyanın ismini söyler. 1.9. Kuru boya kalemini gösterir. 1.10. Kuru boya kaleminin ismini söyler.	Ayrılc denemelerle öğretim Eş zamanlı ipucuyla öğretim yöntemi Sabit bekleme süreli öğretim	Davranış kayıt formu Ayrılc deneme kaydı
	1.4.2. Beceri analizindeki basamakları izleyerek boyama çalışmaları yapar.	2.1. Rastgele boyama yapar. 2.2. Şablon ile belirlenmiş alanı boyar. 2.3. Silikon ile belirlenmiş alanı boyar. 2.4. Kalın çizgi ile belirlenmiş alanı boyar. 2.5. İnce çizgi ile belirlenmiş alanı boyar.	Aşamalı yardımcıla öğretim yöntemi İpucunun giderek azaltılmasıyla öğretim yöntemi Video modelle öğretim yöntemi Etkinlik çizelgeleriyle öğretim	Beceri kayıt formu Beceri analiz kaydı
Açıklamalar	Boya çalışmalarında kullanılacak malzemelerde ve zeminde, öğrenme gerçekleştirilince değışiklik yapılmalıdır. Koku hassasiyeti olan öğrencilerde malzeme seçimine ve davranış değıştirme müdahalelerine dikkat edilmelidir.			

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Yırtma-Yapıştırma	1.5.1. Yırtma-yapıştırma çalışmalarında kullanılan araç-gereçleri ifade eder.	1.1. El işi kağıdını gösterir. 1.2. El işi kağıdının ismini söyler. 1.3. Yapıştırıcıyı gösterir. 1.4. Yapıştırıcının ismini söyler.	Ayrılc denemelerle öğretim Eş zamanlı ipucuyula öğretim yöntemi Sabit bekleme süreli öğretim	Davranış kayıt formu Ayrılc deneme kaydı
	1.5.2. Beceri analizindeki basamakları izleyerek yırtma-yapıştırma çalışmaları yapar.	2.1. Kağıt parçalarını rastgele yırtarak yapıştırır. 2.2. Basit şekli kağıda yapıştırır. 2.3. Basit şekli sınırlı alana yapıştırır. 2.4. Küçük parçaları sınırlı alana yırtma yapıştırma yapar.	Aşamalı yardımla öğretim yöntemi İpucunun giderek azaltılmasıyla öğretim yöntemi Video modelle öğretim yöntemi Etkinlik çizelgeleriyle öğretim	Beceri kayıt formu Beceri analiz kaydı
Açıklamalar	Bu çalışmalarda, öğrencinin küçük kağıt parçalarını özellikle peçete parçalarını ağzına götürmemesi ve yutmaması için gerekli önlemler alınmalıdır. Yapıştırıcı kullanılan çalışmalarda öğrencilerin yapıştırıcıyı solumaması için önlemler alınmalıdır. Yapıştırıcı kullanımı sonrasında sınıf havalandırılmalıdır.			

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Kesme	1.6.1. Kesme çalışmalarında kullanılan araç-gereçleri ifade eder.	<p>1.1. Makası gösterir.</p> <p>1.2. Makasın ismini söyler.</p> <p>1.3. Modelaj kalemini gösterir.</p> <p>1.4. Modelaj kaleminin ismini söyler.</p> <p>1.5. Fon kartonunu gösterir.</p> <p>1.6. Fon kartonunun ismini söyler.</p> <p>1.7. Kumaşını gösterir.</p> <p>1.8. Kumaşın ismini söyler.</p>	Ayrılc denemelerle öğretim Eş zamanlı ipucuyula öğretim yöntemi Sabit bekleme süreli öğretim	Davranış kayıt formu Ayrılc deneme kaydı
	1.6.2. Beceri analizindeki basamakları izleyerek kesme çalışmaları yapar.	<p>2.1. Verilen kağıdı makasla rastgele keser.</p> <p>2.2. Çizgilerle belirlenmiş kağıdı makasla tek hamlede keser.</p> <p>2.3. Çizgilerle belirlenmiş kağıdı makasla iki ve daha fazla hamlede keser.</p> <p>2.4. Kesik çizgilerle belirlenmiş kağıdı makasla tek hamlede keser.</p> <p>2.5. Kesik çizgilerle belirlenmiş kağıdı makasla iki ve daha fazla hamlede keser.</p> <p>2.6. Kare şeklini makasla keser.</p> <p>2.7. Üçgen şeklini makasla keser.</p> <p>2.8. Daire şeklini makasla keser.</p> <p>2.9. Basit nesne resmini makasla keser.</p>	Aşamalı yardımcıla öğretim yöntemi İpucunun giderek azaltılmasıyla öğretim yöntemi Video modelle öğretim yöntemi Etkinlik çizelgeleriyle öğretim	Beceri kayıt formu Beceri analiz kaydı
Açıklamalar	Bu çalışmalarda, öğrencinin kendisine ve çevresine zarar vermemesi için keskin makas kullanılmamalıdır.			

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Baskı	1.7.1. Baskı çalışmalarında kullanılan araç-gereçleri ifade eder.	1.1. Sünger gösterir. 1.2. Süngerin ismini söyler. 1.3. Patatesi gösterir. 1.4. Patatesin ismini söyler.	Ayrık denemelerle öğretim Eş zamanlı ipucuyla öğretim yöntemi Sabit bekleme süreli öğretim	Davranış kayıt formu Ayrık deneme kaydı
	1.7.2. Beceri analizindeki basamakları izleyerek baskı çalışmaları yapar.	2.1. Sünger baskı yapar. 2.2. Patates baskı yapar.	Aşamalı yardımla öğretim yöntemi İpucunun giderek azaltılmasıyla öğretim yöntemi Video modelle öğretim yöntemi Etkinlik çizelgeleriyle öğretim	Beceri kayıt formu Beceri analiz kaydı
Açıklamalar	Bu çalışmalarda, öğrencinin boya ve boyanmış malzemeleri ağzına götürmemesi, ısırması için gerekli önlemlerin alınması önemlidir. Ayrıca sıklıkla görülen, fırçanın temizlendiği suyun öğrenci tarafından içilmemesine yönelik ortam düzenlemeleri yapılmalıdır.			

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Katlama	1.8.1. Katlama çalışmalarında kullanılan araç-gereçleri ifade eder.	1.1. Kağıdı gösterir. 1.2. Kağıdın ismini söyler. 1.3. Kumaşı gösterir. 1.4. Kumaşın ismini söyler.	Ayrık denemelerle öğretim Eş zamanlı ipucuyla öğretim yöntemi Sabit bekleme süreli öğretim	Davranış kayıt formu Ayrık deneme kaydı
	1.8.2. Beceri analizindeki basamakları izleyerek katlama çalışmaları yapar.	2.1. Kağıdı rastgele katlar. 2.2. Kağıdı ortasından katlar. 2.3. Kumaşı rastgele katlar. 2.4. Kumaşı ortasından katlar.	Aşamalı yardımla öğretim yöntemi İpucunun giderek azaltılmasıyla öğretim yöntemi Video modelle öğretim yöntemi Etkinlik çizelgeleriyle öğretim	Beceri kayıt formu Beceri analiz kaydı
Açıklamalar	Bu çalışmalarda, öğrencinin kullanılan kağıt ya da kumaş parçalarını ağzına götürmemesi, ısırmaması, koparmaması için gerekli ortam düzenlemelerinin ve davranış değiştirme müdahalelerinin yapılması gereklidir.			

ÖRNEK ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİ

DERS PLANI ÖRNEĞİ-1

BÖLÜM-1	
Dersin Adı : Görsel Sanatlar ve El Becerileri	Kademe : I
Öğrenme Alanı : Şekillendirme	Oturum Sayısı : 6
BÖLÜM-2	
Hedef	1.1.2. Beceri analizindeki basamakları izleyerek oyun hamuru ile şekillendirme çalışmaları yapar.
Hedef Davranışlar	2.3. Modele bakarak oyun hamuruna elle şekil verir. Davranışın tanımı: Öğrenci modele bakar, modelin rengindeki oyun hamurunu alır, oyun hamurunu eliyle düzeltir ve modele uygun kalıbı alarak kalıpla hamuru çıkarır. Davranışın ön koşulları: El-göz koordinasyonu, oyun hamurunu sıkma ve düzeltme.
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Etkinlik çizelgesi, aşamalı yardım
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Oyun hamuru, hamur kalıbı, etkinlik çizelgesi klasörü, pekiştireçler, veri toplama formu.
Ortam Düzenlemeleri	Başlama düzeyi, öğretimi değerlendirme, öğretim sonrası değerlendirme (izleme) oturumları öğrencinin sınıfında; genelleme oturumları ise el becerileri atölyesinde gerçekleştirilecektir. Öğretmen ve öğrenci yan yana olacak şekilde beceri ortamı düzenlenecektir.
BÖLÜM-3	
Dikkati Çekme	Öğretmen "Şimdi seninle kalıpla oyun hamuru çıkaracağız. Aferin, beni çok güzel dinliyorsun." der.
Güdüleme	"Biliyor musun, artık sende renkli hamurlarla çok güzel şekiller çıkarmayı öğreneceksin." der. Oyun hamuruyla çıkarılmış şekil örnekleri gösterilerek "Sen de böyle güzel şekiller yapabileceksin." şeklinde güdüleyici sözler söylenir.
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş (Hedef Uyaran Sunumu)	Öğretmen "Hazırsan başlayalım." diyerek "Hamurunu al!" der.
Uygulama	Öğretmen daha önceden hazırladığı oyun hamurunu ve kalıbı öğrenciye gösterir ve "Çizelge izleyerek farklı renklerde hamurlarla çok güzel şekiller çıkaracağız." der. Öğretmen kalıpları göstererek "Bak, bunlarla hamurdan şekil çıkaracağız." deyip, öğrencinin 7-8 saniye materyalleri incelemesi sağlanır. Öğretmen "Hazırsan başlayalım, çizelgenin sayfasını aç!" deyip öğrenciyi 5 saniye içinde çizelgesini açarak harekete geçmesi için yönlendirir. Öğretmen, öğrencinin ihtiyaç duyduğu kadar fiziksel ipucunu kullanıp öğrenci bağımsızlaştıkça ipucunu silikleştirerek uygular. Öğretmen, bu şekilde etkinlik çizelgesinin sayfasını çevirmesini, sayfadaki resme bakmasını, hamuru ve kalıbı almasını sağlar ve öğrencinin bu davranışı için pekiştireç sunar. Daha sonra çizelgeye geri dönülerek diğer basamaklar için de aynı uygulamalar tekrar edilir. Eğer uygulama sırasında öğrenci hata yaparsa bir önceki ipucuna dönülür. Öğretmen, öğrencinin tüm doğru tepkilerini pekiştirirken yanlış tepkileri için ipucunu tekrar sunarak ve prova ettirerek hata düzeltmesi yapar. Karar verilen deneme sayısı tamamlandığında öğretim oturumu sonlandırılır ve öğrencinin iş birliği ve çalışmaya katılımı pekiştirilir.
Açıklamalar	Dikkati çekme ve güdülenme sürecinde öğrencilerin özellikleri göz önünde bulundurularak farklı açıklamalar yapılabilir. Öğrencilerin özellikleri göz önünde bulundurularak ipucu türleri ya da öğrenciye tepkide bulunması için verilen ipucu türü değiştirilebilir. Bir öğretim oturumundaki deneme sayısına öğrencinin düzeyine, öğretime ayrılan zamana göre öğretmen karar verir. Burada sözel pekiştireçler örneklenmiştir. Pekiştireçler öğrenciye uygun şekilde seçilir ve kullanılır.
BÖLÜM-4	
Ölçme ve Değerlendirme	
Öğretmen öğretime başlamadan önce üç oturum üst üste başlama düzeyi verisi toplar.	
Öğretmen öğretim sürecinde öğretimi değerlendirmeye devam ederek öğrencisinin performansına ilişkin veri toplar.	
Öğretimin değerlendirilmesi birinci dersin sonunda haftada bir kez gerçekleştirilir.	
Değerlendirme sırasında öğrenci ve öğretmen, öğrencinin sınıfında başat eline yakın olacak şekilde arkasında durur. Öğretmen "Seninle kalıp kullanarak hamura şekil vereceğiz. Hazır mısın?" Öğrenci hazır olduğunu jestle / mimikle ya da sözel olarak ifade ettiğinde "Harika hazırsın." diyerek pekiştirilir. Öğretmen "Çizelgeni izleyerek kalıpla hamura şekil ver!" diyerek hedef uyararı sunar. Öğretmen, öğrencinin tepkide bulunması için 5 saniye, her bir beceri basamağını tamamlaması için 40-45 saniye bekler. Öğrencinin doğru olarak sergilediği beceri basamakları için veri toplama formuna o beceri basamağının karşısına (+) işareti konur. Öğrencinin yanlış sergilediği ya da tepkide bulunmadığı basamaklar için veri toplama formuna o beceri basamağının karşısına (-) işareti konur ve (-) alınan ilk basamakta değerlendirmeye son verilir. Değerlendirme sona erdiğinde öğrencinin katılımı pekiştirilir. Öğretmen elde ettiği verileri grafiğe dönüştürür.	
Öğretmen, öğrencinin çizelge izleyerek şekillendirme becerisini art arda üç defa %100 düzeyinde sergilemesinden 3 ve 5 hafta sonra değerlendirme yaparak izleme verisi toplar.	
Öğretmen öğretim öncesi ve sonrasında başka bir öğretmenden, öğrencinin el becerileri atölyesinde çizelge izleyerek kalıpla hamur çıkarma becerisini yukarıda söz edilen basamakları kullanarak değerlendirmesini isteyerek genelleme verisi toplar.	

DERS PLANI ÖRNEĞİ-II

BÖLÜM-1			
Dersin Adı : Görsel Sanatlar ve El Becerileri	Kademe : I	Öğrenme Alanı : Parça-Bütün	Oturum Sayısı : 6
BÖLÜM-2			
Hedef	1.2.2. Beceri analizindeki basamakları izleyerek parça-bütün oluşturma çalışmaları yapar.		
Hedef Davranışlar	2.1. Bul-tak yapar. Davranışın tanımı: Öğrenci bul-tak parçalarından birini alıp, kutunun üzerinde hareket ettirerek doğru şekilde olan deliği bulup, şekli delikten içeri atar. Davranışın ön koşulları: El-göz koordinasyonu, nesne tutma.		
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	İpucunun giderek azaltılmasıyla öğretim (Tam fiziksel ipucu, kısmi fiziksel ipucu, işaret ipucu)		
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Bul-tak kutusu, bul-tak parçaları, veri toplama formu, pekiştireçler.		
Ortam Düzenlemeleri	Başlama düzeyi, öğretimi değerlendirme, izleme ve genelleme oturumları okulda, öğrencinin eğitim gördüğü sınıfta gerçekleştirilecektir. Öğretmen ve öğrenci masa başında yan yana oturacaktır. Genelleme için farklı araç-gereçler ve farklı kişiler kullanılır.		
BÖLÜM-3			
Dikkati Çekme	"Birazdan şekilleri kutusuna atacağız, beni çok güzel dinliyorsun, aferin sana." gibi dikkat çekici uyarılar verilir.		
Güdüleme	"Biliyor musun, artık sen de bütün şekilleri kutunun içine atabileceksin." denir.		
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş (Hedef Uyarı Sunumu)	Öğretmen "Hazırsan başlayalım." diyerek bul-tak kutusunu ve şekilleri öğrencinin önüne koyar. "Şekilleri kutunun içine at." denir.		
Uygulama	Öğretmen, öğrencinin başat eline fiziksel ipucu uygulayacağı için öğrencinin başat eline yakın şekilde arkasına oturur. Öğretmen, bul-tak kutusunu ve şekilleri öğrencinin önüne yerleştirir. Öğrenciye "Hadi, şekli kutunun içine at!" yönergesini verir. Öğrencinin eline bir şekil alması için fırsat verir. Öğrenci şekli aldığı anda öğretmen, elinin üzerinden tutup, tam fiziksel ipucu uygulayarak öğrencinin şekli doğru tutmasını sağlar. Öğretmen, öğrencinin tam fiziksel ipucuyla şekli doğru boşluktan kutunun içine atmasını sağlar ve "Harikasin." şeklinde övgü sunar. Öğrenci elinin üstünden tutulduğunda şekli doğru boşluktan kutuya atar hale geldiğinde tam fiziksel ipucu geri çekilerek, bileğinden, ön kolundan, dirseğinden tutularak kısmi fiziksel ipucu sunulur. Öğrenci kısmi fiziksel ipucu uygulandığında yaparsa pekiştireç sunulur. Kısmi fiziksel ipucu yapıldığında öğretmen şeklin atılacağı yeri işaret ederek işaret ipuçları kullanabilir. Öğrenci şekli doğru boşluktan kutuya attığında "Harika, kutunun içine attın." diyerek sözel olarak pekiştirilir. Karar verilen deneme sayısı tamamlanmadığında öğretim oturumu sonlandırılır ve öğrencinin çalışmaya katılımı pekiştirilir.		
Açıklamalar	Dikkati çekme ve güdülenme sürecinde öğrencilerin özellikleri göz önünde bulundurularak farklı açıklamalar yapılabilir. Öğrencilerin özellikleri göz önünde bulundurularak deneme sayısı ya da öğrenciye tepkide bulunması için verilen ipucu türü değiştirilebilir. Öğrencinin düzeyine göre bir oturumda sadece 4 şekil atırılabilir ve her şekil için 10 deneme yapılabilir. Bir öğretim oturumundaki deneme sayısına öğrencinin düzeyine, öğretime ayrılan zamana göre öğretmen karar verir. Burada sözel pekiştireçler örneklenmiştir. Pekiştireçler öğrenciye uygun şekilde seçilir ve kullanılır.		
BÖLÜM-4			
Ölçme ve Değerlendirme	Öğretmen öğretime başlamadan önce üç oturum üst üste başlama düzeyi verisi toplar. Öğretmen öğretim sürecinde öğretimi değerlendirmeye devam ederek öğrencisinin performansına ilişkin veri toplar. Bu süreçte öğretmen, öğrencinin yakınında olacak şekilde arkasına oturur. Öğretmen uygulama sürecindeki gibi öğrencisinin dikkatini hedef davranışa çeker ve "Şekli kutuya at!" diyerek hedef uyarını sunar. Öğretmen, öğrencinin tepkide bulunması için 5 saniye bekler. Öğrencinin tepkide bulunması durumunda veri toplama formuna (+) işareti koyar. Öğrencinin yanlış tepkide bulunması ya da tepkide bulunmaması durumunda veri toplama formuna (-) işareti koyar ve tepkiyi görmezden gelerek denemeyi tekrarlar. Öğretmen bir değerlendirme oturumunda süreci beş defa tekrarlar. Değerlendirme sona erdiğinde öğrencinin katılımını pekiştirir. Öğretmen elde ettiği verileri, hazırladığı veri kayıt formuna işleyerek grafiğe dönüştürür. Öğretmen, öğrencinin kutuya şekli atma becerisini beş denemeden dördünde bağımsız olarak yerine getirmesinden 3 ve 6 hafta sonra değerlendirme yaparak izleme verisi toplar. Öğretmen öğretim öncesi ve sonrasında diğer bir öğretmenden öğrencisini yukarıda söz edilen basamakları kullanarak değerlendirmesini isteyerek genelleme verisi toplar.		

DERS PLANI ÖRNEĞİ-III

BÖLÜM-1			
Dersin Adı : Görsel Sanatlar ve El Becerileri	Kademe : I	Öğrenme Alanı : Çizme	Oturum Sayısı : 6
BÖLÜM-2			
Hedef	1.3.2. Beceri analizindeki basamakları izleyerek çizgi çalışmaları yapar.		
Hedef Davranışlar	2.1. Dik çizgi çizer. Davranışın tanımı : Öğrenci kalemi yukarıdan aşağıya hareket ettirerek iki nokta arasına ya da satır çizgileri arasına dik çizgi çizer. Davranışın ön koşulları : Kalem tutma, kalemle rastgele karalama yapma, sınırlı alan boyama.		
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	İleri zincirleme yaklaşımı benimsenerek ipucunun giderek azaltılmasıyla öğretim (Tam fiziksel ipucu, kısmi fiziksel ipucu, işaret ipucu)		
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Masa, sandalye, veri toplama formu, pekiştireçler, çalışma kâğıdı, kurşun kalem, silgi.		
Ortam Düzenlemeleri	Başlama düzeyi, öğretimi değerlendirme, izleme ve genelleme oturumları okulda, öğrencinin eğitim gördüğü sınıfta gerçekleştirilecektir. Öğretmen ve öğrenci masa başında yan yana oturacaktır. Genelleme için farklı araç-gereçler ve farklı kişiler kullanılır.		
BÖLÜM-3			
Dikkati Çekme	"Birazdan seninle çizgi çizeceğiz. Beni dinlediğini görüyorum, aferin sana." gibi dikkat çekici uyarılar verilir.		
Güdüleme	"Biliyor musun, artık sen de resim çizebileceksin. Çizgi çizmeyi öğrenince çok güzel resimler çizebilirsin." Düzgün çizilmiş çizgi örnekleri veya çizilmiş resimler gösterilerek "Sen de böyle güzel çizimler çizebileceksin." denir.		
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş (Hedef Uyarı Sunumu)	"Hazırsan başlayalım." denerek çalışma kâğıdı ve kalem verilip "Düz çizgi çiz!" denir.		
Uygulama	Öğretmen, öğrencinin başat eline fiziksel ipucu uygulayacağı için öğrencinin başat eline yakın şekilde arkasına oturur. Öğretmen; kalemi, çalışma kâğıdını ve silgiyi öğrencinin önüne yerleştirir. Öğrenciye "Hadi düz çizgi çiz!" yönergesini verir. Öğrencinin kalemi alması için fırsat verir. Öğrenci kalemi aldığı anda öğretmen, elinin üzerinden tutup, tam fiziksel ipucu uygulayarak öğrencinin kalemi doğru tutmasını sağlar. Öğretmen, öğrenci kalemi doğru tuttuğunda "Kalemi doğru tutuyorsun, harikasın." şeklinde davranışla ilişkilendirilmiş övgü sunar. Öğrenci elinin üstünden tutulduğunda çizgi çizer hale geldiğinde tam fiziksel ipucu geri çekilerek bileğinden, ön kolundan, dirseğinden tutularak kısmi fiziksel ipucu sunulur. Öğrenci kısmi fiziksel ipucu uygulandığında yaparsa pekiştireç sunulur. Kısmi fiziksel ipucu yapıldığında öğretmen çizgi çizeceği yeri işaret ederek işaret ipuçları kullanabilir. Öğrenci kalemle düz çizgi çizerse "Harika çizdin." denerek sözel olarak pekiştirilir. Karar verilen deneme sayısı tamamlandığında öğretim oturumu sonlandırılır ve öğrencinin çalışmaya katılımı pekiştirilir.		
Açıklamalar	Dikkati çekme ve güdülenme sürecinde öğrencilerin özellikleri göz önünde bulundurularak farklı açıklamalar yapılabilir. Öğrencilerin özellikleri göz önünde bulundurularak deneme sayısı ya da öğrenciye tepkide bulunması için verilen ipucu türü değiştirilebilir. Öğrencinin düzeyine göre bir oturumda sadece 5 çizgi çizdirilebileceği gibi bir satırda 10 çizginin yer alacağı 5 satır da çizdirilebilir. Bir öğretim oturumundaki deneme sayısına öğrencinin düzeyine, öğretime ayrılan zamana göre öğretmen karar verir. Burada sözel pekiştireçler örneklenmiştir. Pekiştireçler öğrenciye uygun şekilde seçilir ve kullanılır.		
BÖLÜM-4			
Ölçme ve Değerlendirme	Öğretmen öğretime başlamadan önce üç oturum üst üste başlama düzeyi verisi toplar. Öğretmen öğretim sürecinde öğretimi değerlendirmeye devam ederek öğrencisinin performansına ilişkin veri toplar. Bu süreçte öğretmen, öğrencinin yakınında olacak şekilde arkasına oturur. Öğretmen uygulama sürecindeki gibi öğrencisinin dikkatini hedef davranışa çeker ve "Düz çizgi çiz!" diyerek hedef uyarısını sunar. Öğretmen, öğrencinin tepkide bulunması için 4 saniye bekler. Öğrencinin tepkide bulunması durumunda veri toplama formuna (+) işareti koyar. Öğrencinin yanlış tepkide bulunması ya da tepkide bulunmaması durumunda veri toplama formuna (-) işareti koyar ve tepkiyi görmezden gelerek denemeyi tekrarlar. Öğretmen bir değerlendirme oturumunda süreci beş defa tekrarlar. Değerlendirme sona erdiğinde öğrencinin katılımını pekiştirir. Öğretmen elde ettiği verileri, hazırladığı veri kayıt formuna işleyerek grafiğe dönüştürür. Öğretmen, öğrencinin çalışma kâğıdına düz çizgi çizme becerisini beş denemeden dördünde bağımsız olarak sergilemesinden 3 ve 6 hafta sonra değerlendirme yaparak izleme verisi toplar. Öğretmen öğretim öncesi ve sonrasında diğer bir öğretmenden öğrencisini yukarıda söz edilen basamakları kullanarak değerlendirmesini isteyerek genelleme verisi toplar.		

DERS PLANI ÖRNEĞİ-IV

BÖLÜM-1			
Dersin Adı : Görsel Sanatlar ve El Becerileri	Kademe : I	Öğrenme Alanı : Boyama	Oturum Sayısı : 6
BÖLÜM-2			
Hedef	1.4.2. Beceri analizindeki basamakları izleyerek boyama çalışmaları yapar.		
Hedef Davranışlar	2.1. Rastgele boyama yapar. Davranışın tanımı: Öğrenci boya kalemini eline alır, diğer eliyle kağıdı tutar ve boyayı rastgele kağıda sürter. Davranışın ön koşulları: El-göz koordinasyonu, avuç içiyle boya tutma, avuç içiyle kağıt tutma.		
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Aşamalı yardımla öğretim		
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Boya kalemi, kağıt, pekiştireçler, veri toplama formu.		
Ortam Düzenlemeleri	Başlama düzeyi, öğretimi değerlendirme, öğretim sonrası değerlendirme (izleme) oturumları öğrencinin sınıfında; genelleme oturumları ise el becerileri atölyesinde gerçekleştirilecektir. Öğretmen ve öğrenci yan yana olacak şekilde beceri ortamı düzenlenecektir.		
BÖLÜM-3			
Dikkati Çekme	Öğretmen "Şimdi seninle boyama yapacağız. Aferin beni çok güzel dinliyorsun." der.		
Güdüleme	"Biliyor musun artık sen de kağıdı boyayabileceksin." der. Renklerle boyanmış kağıt örnekleri gösterilerek "Sen de kağıdı böyle boyayabileceksin." şeklinde güdüleyici sözler söylenir.		
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş (Hedef Uyarı Sunumu)	Öğretmen "Hazırsan başlayalım." diyerek "Boyayı al!" der.		
Uygulama	<p>Öğrenci ve öğretmen sınıfta masanın önünde yan yana durur. Öğretmen "Bugün boyama yapmayı öğrenmeyeceğiz." diyerek öğrencinin dikkatini hedef davranışa çeker ve öğrenciyi davranış öğrenmesi için güdüler: "Seninle kağıdı rengarenk boyayacağız. Hazırsan başlayalım." der.</p> <p>Öğrenci hazır olduğunu jestle / mimikle ya da sözel olarak ifade ettiğinde "Harikasın." denerek pekiştirilir. Öğretmen "Kağıdı boya!" diyerek hedef uyarısını sunar ve ardından beceri analizindeki ilk basamak için öğrencinin elinin üstünden tutarak tam fiziksel ipucunu sunar.</p> <p>Öğrenci tam fiziksel ipucuyla beceri basamaklarını doğru olarak sergilemeye başladığında öğretmen kısmi fiziksel ipucunu kullanmaya başlar. Öğrencinin bileğinden, ön kolundan, dirseğinden tutularak kısmi fiziksel ipucu sunulur.</p> <p>Öğrenci kısmi fiziksel ipucu sunulduğunda beceri basamaklarını doğru olarak sergilemeye devam ederse öğretmen diğer ipucu türü olan gölge ipucuna geçer. Öğrenci kısmi fiziksel ipucu kullanıldığında beceri basamaklarını yanlış sergilerse öğretmen tam fiziksel ipucuna geri döner.</p> <p>Bu süreç beceri analizindeki tüm basamaklar için gerçekleştirilir.</p> <p>Öğretmen, öğrencinin tüm doğru tepkilerini pekiştirirken yanlış tepkileri için ipucunu tekrar sunarak hata düzeltmesi yapar. Öğretim oturumu sona erdiğinde öğrencinin iş birliği ve katılımı pekiştirilir.</p>		
Açıklamalar	<p>Dikkati çekme ve güdülenme sürecinde öğrencilerin özellikleri göz önünde bulundurularak farklı açıklamalar yapılabilir.</p> <p>Öğrencilerin özellikleri göz önünde bulundurularak ipucu türleri ya da öğrenciye tepkide bulunması için verilen ipucu türü değiştirilebilir.</p> <p>Bir öğretim oturumundaki deneme sayısına öğrencinin düzeyine, öğretime ayrılan zamana göre öğretmen karar verir.</p> <p>Burada sözel pekiştireçler örneklenmiştir. Pekiştireçler öğrenciye uygun şekilde seçilir ve kullanılır.</p>		
BÖLÜM-4			
Ölçme ve Değerlendirme	<p>Öğretmen öğretime başlamadan önce en az üç oturum üst üste başlama düzeyi verisi toplar.</p> <p>Öğretmen öğretim sürecinde öğretimi değerlendirmeye devam ederek öğrencisinin performansına ilişkin veri toplar.</p> <p>Değerlendirme sırasında öğrenci ve öğretmen sınıfta masanın önünde yan yana durur. Öğretmen "Şimdi seninle kağıdı boyayacağız. Hazır mısın?" der. Öğrenci hazır olduğunu jestle / mimikle ya da sözel olarak ifade ettiğinde "Harikasın." diyerek pekiştirilir. Öğretmen "Kağıdı boya!" diyerek hedef uyarısını sunar. Öğretmen, öğrencinin tepkide bulunması için 4 saniye, her bir beceri basamağını tamamlaması için 20-40 saniye bekler. Öğrencinin doğru olarak sergilediği beceri basamakları için veri toplama formuna o beceri basamağının karşısına (+) işareti konur. Öğrencinin yanlış sergilediği ya da tepkide bulunmadığı basamaklar için veri toplama formuna o beceri basamağının karşısına (-) işareti konur ve (-) alınan ilk basamakta değerlendirmeye son verilir. Değerlendirme sona erdiğinde öğrencinin katılımı pekiştirilir. Öğretmen elde ettiği verileri grafiğe dönüştürür.</p> <p>Öğretmen, öğrencinin boyama becerisini art arda üç defa %100 düzeyinde sergilemesinden 3 ve 5 hafta sonra değerlendirme yaparak izleme verisi toplar.</p> <p>Öğretmen; öğretim öncesi ve sonrasında başka öğretmenlerle başka sınıflarda boyama becerisini yukarıda söz edilen basamakları kullanarak değerlendirmesini isteyerek genelleme verisi toplar.</p>		

DERS PLANI ÖRNEĞİ-V

BÖLÜM-1	
Dersin Adı : Görsel Sanatlar ve El Becerileri Kademe : I Öğrenme Alanı : Yırtma-Yapıştırma Oturum Sayısı : 6	
BÖLÜM-2	
Hedef	1.5.2. Beceri analizindeki basamakları izleyerek yırtma-yapıştırma yapar.
Hedef Davranışlar	2.1. Kağıt parçalarıyla rastgele yırtma-yapıştırma yapar. Davranışın tanımı: Öğrenci renkli kağıdı eline alır, kağıttan bir parça yırtar, önünde duran beyaz kağıda yapıştırıcı sürer ve yırttığı parçayı kağıda yapıştırır. Davranışın ön koşulları: El-göz koordinasyonu, nesne tutma.
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Aşamalı yardımla öğretim
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Renkli kağıt, beyaz kağıt, yapıştırıcı, pekiştiriciler, veri toplama formu
Ortam Düzenlemeleri	Başlama düzeyi, öğretimi değerlendirme, öğretim sonrası değerlendirme (izleme) oturumları öğrencinin sınıfında; genelleme oturumları ise el becerileri atölyesinde gerçekleştirilecektir. Öğretmen ve öğrenci yan yana olacak şekilde beceri ortamı düzenlenecektir.
BÖLÜM-3	
Dikkati Çekme	Öğretmen "Şimdi seninle yırtma-yapıştırma yapacağız. Aferin beni çok güzel dinliyorsun." der.
Güdüleme	"Biliyor musun, artık sen de kağıdı yırtıp yapıştırabilirsin." der. Yırtma yapıştırma örnekleri gösterilerek "Sen de kağıtları böyle yapıştırabilirsin." şeklinde güdüleyici sözler söylenir.
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş (Hedef Uyarı Sunumu)	Öğretmen "Hazırsan başlayalım." diyerek "Kağıdı al!" der.
Uygulama	Öğrenci ve öğretmen sınıfta masanın önünde yan yana durur. Öğretmen "Bugün yırtma yapıştırma yapmayı öğreneceğiz." diyerek öğrencinin dikkatini hedef davranışa çeker ve öğrenciyi davranışı öğrenmesi için güdüler: "Seninle bu kağıda renkli kağıtlar yapıştıracağız. Hazırsan başlayalım." der. Öğrenci hazır olduğunu jestle / mimikle ya da sözel olarak ifade ettiğinde "Harikasın." denerek pekiştirilir. Öğretmen "Yırtma-yapıştırma yap." diyerek hedef uyarısını sunar ve ardından beceri analizindeki ilk basamak için öğrencinin elinin üstünden tutarak tam fiziksel ipucunu sunar. Öğrenci tam fiziksel ipucuyla beceri basamaklarını doğru olarak sergilemeye başladığında öğretmen kısmi fiziksel ipucunu kullanmaya başlar. Öğrencinin bileğinden, ön kolundan, dirseğinden tutularak kısmi fiziksel ipucu sunulur. Öğrenci kısmi fiziksel ipucu sunulduğunda beceri basamaklarını doğru olarak sergilemeye devam ederse öğretmen diğer ipucu türü olan gölge ipucuna geçer. Öğrenci kısmi fiziksel ipucu kullanıldığında beceri basamaklarını yanlış sergilerse öğretmen tam fiziksel ipucuna geri döner. Bu süreç beceri analizindeki tüm basamaklar için gerçekleştirilir. Öğretmen, öğrencinin tüm doğru tepkilerini pekiştirirken yanlış tepkileri için ipucunu tekrar sunarak hata düzeltmesi yapar. Öğretim oturumu sona erdiğinde öğrencinin iş birliği ve katılımı pekiştirilir.
Açıklamalar	Dikkati çekme ve güdülenme sürecinde öğrencilerin özellikleri göz önünde bulundurularak farklı açıklamalar yapılabilir. Öğrencilerin özellikleri göz önünde bulundurularak ipucu türleri ya da öğrenciye tepkide bulunması için verilen ipucu türü değiştirilebilir. Bir öğretim oturumundaki deneme sayısına öğrencinin düzeyine, öğretime ayrılan zamana göre öğretmen karar verir. Burada sözel pekiştiriciler örneklenmiştir. Pekiştiriciler öğrenciye uygun şekilde seçilir ve kullanılır.
BÖLÜM-4	
Ölçme ve Değerlendirme Öğretmen öğretime başlamadan önce en az üç oturum üst üste başlama düzeyi verisi toplar. Öğretmen öğretim sürecinde öğretimi değerlendirmeye devam ederek öğrencisinin performansına ilişkin veri toplar. Değerlendirme sırasında öğrenci ve öğretmen sınıfta masanın önünde yan yana durur. Öğretmen "Şimdi seninle yırtma-yapıştırma yapacağız. Hazır mısın?" der. Öğrenci hazır olduğunu jestle / mimikle ya da sözel olarak ifade ettiğinde "Harikasın." denerek pekiştirilir. Öğretmen "Yırtma-yapıştırma yap." diyerek hedef uyarısını sunar. Öğretmen, öğrencinin tepkide bulunması için 4 saniye, her bir beceri basamağını tamamlaması için 20-40 saniye bekler. Öğrencinin doğru olarak sergilediği beceri basamakları için veri toplama formuna o beceri basamağının karşısına (+) işareti konur. Öğrencinin yanlış sergilediği ya da tepkide bulunmadığı basamaklar için veri toplama formuna o beceri basamağının karşısına (-) işareti konur ve (-) alınan ilk basamakta değerlendirmeye son verilir. Değerlendirme sona erdiğinde öğrencinin katılımı pekiştirilir. Öğretmen elde ettiği verileri grafiğe dönüştürür. Öğretmen, öğrencinin yırtma-yapıştırma becerisini art arda üç defa %100 düzeyinde sergilemesinden 3 ve 5 hafta sonra değerlendirme yaparak izleme verisi toplar. Öğretmen öğretim öncesi ve sonrasında başka öğretmenlerden başka sınıflarda yırtma-yapıştırma becerisini yukarıda söz edilen basamakları kullanarak değerlendirmesini isteyerek genelleme verisi toplar.	

DERS PLANI ÖRNEĞİ-VI

BÖLÜM-1			
Dersin Adı : Görsel Sanatlar ve El Becerileri	Kademe : I	Öğrenme Alanı : Kesme	Oturum Sayısı : 6
BÖLÜM-2			
Hedef	1.6.2. Beceri analizindeki basamakları izleyerek kesme çalışması yapar.		
Hedef Davranışlar	2.8. Daire şeklini makasla keser. Davranışın tanımı: Öğrenci makası eline alıp diğer eliyle kağıdı tutar ve dairenin kenar çizgisine makası oturtturarak çizginin sonuna kadar kağıdı keser. Davranışın ön koşulları: El-göz koordinasyonu, nesne tutma, makasla kesme.		
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	İpucunun giderek azaltılmasıyla öğretim (Tam fiziksel ipucu, kısmi fiziksel ipucu, işaret ipucu)		
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Kağıt, makas, veri toplama formu, pekiştireçler.		
Ortam Düzenlemeleri	Başlama düzeyi, öğretimi değerlendirme, izleme ve genelleme oturumları, okulda, öğrencinin eğitim gördüğü sınıfta gerçekleştirilecektir. Öğretmen ve öğrenci masa başında yan yana oturacaktır. Genelleme için farklı araç-gereçler ve farklı kişiler kullanılır.		
BÖLÜM-3			
Dikkati Çekme	"Birazdan makasla kağıttaki şekli keseceğiz, beni çok güzel dinliyorsun aferin sana." gibi dikkat çekici uyarılar verilir.		
Güdüleme	"Biliyor musun, artık sen de kağıttaki şekilleri kesebileceksin." denir.		
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş (Hedef Uyarı Sunumu)	Öğretmen "Hazırsan başlayalım." diyerek makası ve kağıdı öğrencinin önüne koyar. "Kağıttaki şekli kes." denir.		
Uygulama	Öğretmen, öğrencinin başat eline fiziksel ipucu uygulayacağı için öğrencinin başat eline yakın şekilde arkasına oturur. Öğretmen, bul-tak kutusunu ve şekilleri öğrencinin önüne yerleştirir. Öğrenciye "Kağıttaki şekli kes!" yönergesini verir. Öğrencinin eline bir şekil alması için fırsat verir. Öğrenci şekli aldığı anda öğretmen, elinin üzerinden tutup, tam fiziksel ipucu uygulayarak öğrencinin makası doğru tutmasını sağlar. Öğretmen, öğrencinin tam fiziksel ipucuyla çizgilerin üzerinden keserek şekli çıkarmasını sağlar ve "Harikasın." şeklinde övgü sunar. Öğrenci elinin üstünden tutulduğunda şekli çizgilerin üzerinden keser hale geldiğinde tam fiziksel ipucu geri çekilerek bileğinden, ön kolundan, dirseğinden tutularak kısmi fiziksel ipucu sunulur. Öğrenci kısmi fiziksel ipucu uygulandığında yaparsa pekiştireç sunulur. Kısmi fiziksel ipucu yapıldığında öğretmen şeklin kesileceği yeri işaret ederek işaret ipuçları kullanabilir. Öğrenci şekli çizginin üzerinden keserek çıkardığında "Harika çok güzel kestin." denerek sözel olarak pekiştirilir. Karar verilen deneme sayısı tamamlandığında öğretim oturumu sonlandırılır ve öğrencinin çalışmaya katılımı pekiştirilir.		
Açıklamalar	Dikkati çekme ve güdülenme sürecinde öğrencilerin özellikleri göz önünde bulundurularak farklı açıklamalar yapılabilir. Öğrencilerin özellikleri göz önünde bulundurularak deneme sayısı ya da öğrenciye tepkide bulunması için verilen ipucu türü değiştirilebilir. Öğrencinin düzeyine göre bir oturumda sadece 4 şekil kestirilebilir ve her şekil için 10 deneme yapılabilir. Bir öğretim oturumundaki deneme sayısına öğrencinin düzeyine, öğretime ayrılan zamana göre öğretmen karar verir. Burada sözel pekiştireçler örneklenmiştir. Pekiştireçler öğrenciye uygun şekilde seçilir ve kullanılır.		
BÖLÜM-4			
Ölçme ve Değerlendirme	Öğretmen öğretime başlamadan önce üç oturum üst üste başlama düzeyi verisi toplar. Öğretmen öğretim sürecinde öğretimi değerlendirmeye devam ederek öğrencisinin performansına ilişkin veri toplar. Bu süreçte öğretmen, öğrencinin yakınında olacak şekilde arkasına oturur. Öğretmen uygulama sürecindeki gibi öğrencisinin dikkatini hedef davranışa çeker ve "Şekli makasla kes!" diyerek hedef uyarısını sunar. Öğretmen, öğrencinin tepkide bulunması için 5 saniye bekler. Öğrencinin tepkide bulunması durumunda veri toplama formuna (+) işareti koyar. Öğrencinin yanlış tepkide bulunması ya da tepkide bulunmama durumunda veri toplama formuna (-) işareti koyar ve tepkiyi görmezden gelerek denemeyi tekrarlar. Öğretmen bir değerlendirme oturumunda süreci beş defa tekrarlar. Değerlendirme sona erdiğinde öğrencinin katılımını pekiştirir. Öğretmen elde ettiği verileri, hazırladığı veri kayıt formuna işleyerek grafiğe dönüştürür. Öğretmen, öğrencinin şekli makasla kesme becerisini beş denemeden dördünde bağımsız olarak yerine getirmesinden 3 ve 6 hafta sonra değerlendirme yaparak izleme verisi toplar. Öğretmen öğretim öncesi ve sonrasında diğer bir öğretmenden öğrencisini yukarıda söz edilen basamakları kullanarak değerlendirmesini isteyerek genelleme verisi toplar.		

DERS PLANI ÖRNEĞİ-VII

BÖLÜM-1			
Dersin Adı : Görsel Sanatlar ve El Becerileri	Kademe : I	Öğrenme Alanı : Baskı	Oturum Sayısı : 6
BÖLÜM-2			
Hedef	1.7.2. Beceri analizindeki basamakları izleyerek baskı çalışması yapar.		
Hedef Davranışlar	2.2. Patates baskı yapar. Davranışın tanımı: Öğrenci fırçayı alır, fırçayı sulu boyaya sürer ve diğer eline patatesi alır ardından fırçayla patatesin şekil verilmiş yüzeyini boyar ve fırçayı suyun içine bırakır. Bir eliyle kağıdı tutar ve patatesin boyadığı yüzeyini kağıda basar. Davranışın ön koşulları: El-göz koordinasyonu, fırça tutma, patates tutma, kağıt tutma, fırçayla sulu boya alma, fırçayla yüzey boyama.		
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	İpucunun giderek azaltılmasıyla öğretim (Tam fiziksel ipucu, kısmi fiziksel ipucu, işaret ipucu)		
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Kağıt, sulu boya, fırça, patates veri toplama formu, pekiştiriciler.		
Ortam Düzenlemeleri	Başlama düzeyi, öğretimi değerlendirme, izleme ve genelleme oturumları okulda, öğrencinin eğitim gördüğü sınıfta gerçekleştirilecektir. Öğretmen ve öğrenci masa başında yan yana oturacaktır. Genelleme için farklı araç-gereçler ve farklı kişiler kullanılır.		
BÖLÜM-3			
Dikkati Çekme	"Birazdan seninle patates baskısı yapacağız, beni çok güzel dinliyorsun, aferin sana." gibi dikkat çekici uyarılar verilir.		
Güdüleme	"Biliyor musun, artık sen de patates baskısı yapabileceksin." denir.		
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş (Hedef Uyarı Sunumu)	Öğretmen "Hazırsan başlayalım." diyerek fırçayı, sulu boyayı, patatesi ve kağıdı öğrencinin önüne koyar. "Patates baskı yap!" denir.		
Uygulama	Öğretmen fiziksel ipucu uygulayacağı için öğrencinin başat eline yakın şekilde arkasına oturur. Öğretmen, fırçayı, sulu boyayı, patatesi ve kağıdı öğrencinin önüne yerleştirir. Öğrenciye "Patates baskı yap!" yönergesini verir. Öğrencinin eline fırçayı alması için fırsat verir. Öğrenci fırçayı aldığı anda öğretmen, elinin üzerinden tutup, tam fiziksel ipucu uygulayarak öğrencinin fırçayı doğru tutmasını sağlar. Öğretmen, öğrencinin tam fiziksel ipucuyla fırçaya sulu boya alıp patatesi boyamasını ve kağıda basmasını sağlar ve "Harikasın." şeklinde övgü sunar. Öğrenci elinin üstünden tutulduğunda patates baskı yapar hale hale geldiğinde tam fiziksel ipucu geri çekilerek bileğinden, ön kolundan, dirseğinden tutularak kısmi fiziksel ipucu sunulur. Öğrenci kısmi fiziksel ipucu uygulandığında yaparsa pekiştirici sunulur. Kısmi fiziksel ipucu yapıldığında öğretmen baskının aşamalarını işaret ederek işaret ipuçları kullanabilir. Öğrenci patates baskı yaptığında "Harika çok güzel yaptın." denerek sözel olarak pekiştirilir. Karar verilen deneme sayısı tamamlandığında öğretim oturumu sonlandırılır ve öğrencinin çalışmaya katılımı pekiştirilir.		
Açıklamalar	Dikkati çekme ve güdülenme sürecinde öğrencilerin özellikleri göz önünde bulundurularak farklı açıklamalar yapılabilir. Öğrencilerin özellikleri göz önünde bulundurularak deneme sayısı ya da öğrenciye tepkide bulunması için verilen ipucu türü değiştirilebilir. Öğrencinin düzeyine göre bir oturumda sadece 4 şekil bastırılabilir ve her şekil için 10 deneme yapılabilir. Bir öğretim oturumundaki deneme sayısına öğrencinin düzeyine, öğretime ayrılan zamana göre öğretmen karar verir. Burada sözel pekiştiriciler örneklenmiştir. Pekiştiriciler öğrenciye uygun şekilde seçilir ve kullanılır.		
BÖLÜM-4			
Ölçme ve Değerlendirme	Öğretmen öğretime başlamadan önce üç oturum üst üste başlama düzeyi verisi toplar. Öğretmen öğretim sürecinde öğretimi değerlendirmeye devam ederek öğrencisinin performansına ilişkin veri toplar. Bu süreçte öğretmen, öğrencinin yakınında olacak şekilde arkasına oturur. Öğretmen uygulama sürecindeki gibi öğrencisinin dikkatini hedef davranışa çeker ve "Patates baskı yap!" diyerek hedef uyarısını sunar. Öğretmen, öğrencinin tepkide bulunması için 5 saniye bekler. Öğrencinin tepkide bulunması durumunda veri toplama formuna (+) işareti koyar. Öğrencinin yanlış tepkide bulunması ya da tepkide bulunmaması durumunda veri toplama formuna (-) işareti koyar ve tepkiyi görmezden gelerek denemeyi tekrarlar. Öğretmen bir değerlendirme oturumunda süreci beş defa tekrarlar. Değerlendirme sona erdiğinde öğrencinin katılımını pekiştirir. Öğretmen elde ettiği verileri hazırladığı veri kayıt formuna işleyerek grafiğe dönüştürür. Öğretmen, öğrencinin patates baskı yapma becerisini beş denemeden dördünde bağımsız olarak yerine getirmesinden 3 ve 6 hafta sonra değerlendirme yaparak izleme verisi toplar. Öğretmen öğretim öncesi ve sonrasında diğer bir öğretmenden öğrencisini yukarıda söz edilen basamakları kullanarak değerlendirmesini isteyerek genelleme verisi toplar.		

DERS PLANI ÖRNEĞİ-VIII

BÖLÜM-1	
Dersin Adı : Görsel Sanatlar ve El Becerileri Kademe : I Öğrenme Alanı : Katlama Oturum Sayısı : 6	
BÖLÜM-2	
Hedef	1.8.2. Beceri analizindeki basamakları izleyerek rastgele katlama yapar.
Hedef Davranışlar	2.3. Davranışın tanımı: Kumaşı rastgele katlar . Davranışın ön koşulları: İnce motor becerileri, katlama.
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	İleriye zincirleme yaklaşımı benimsenerek ipucunun giderek azaltılmasıyla öğretim (Tam fiziksel ipucu, kısmi fiziksel ipucu, işaret ipucu,sözel ipucu)
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Masa, sandalye, veri toplama formu, pekiştireçler, kumaş parçaları.
Ortam Düzenlemeleri	Başlama düzeyi, öğretimi değerlendirme, izleme ve genelleme oturumları okulda, öğrencinin eğitim gör- düğü sınıfta gerçekleştirilecektir. Öğretmen ve öğrenci masa başında yan yana oturacaktır. Genelleme için farklı malzemeler ve farklı kişiler kullanılır.
BÖLÜM-3	
Dikkati Çekme	"Birazdan seninle katlama yapacağız. Sana bir kumaş verip bunu katlamayı isteyeceğim. Beni dinlediğini görüyorum, aferin sana." gibi dikkat çekici uyarılar verilir.
Güdüleme	"Bunu yapmayı öğrenince eşyalarını çok güzel katlayabileceksin." Katlanmış kumaşlar gösterilerek "Sen de böyle güzel katlamalar yapabileceksin." denir.
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş (Hedef Uyaran Sunumu)	"Hazırsan başlayalım." denerek örnek kumaş (havlu) verilir.
Uygulama	Öğretmen, öğrencinin başat eline fiziksel ipucu uygulayacağı için öğrencinin başat eline yakın şekilde arka- sına oturur. Öğretmen, kumaşı öğrencinin önüne yerleştirir. Öğrenciye "Kumaşı katla!" yönergesini verir. Öğrencinin kumaşı tutması için fırsat verir. Öğrenci kumaşı uygun şekilde tuttuğunda öğretmen, elinin üze- rinden tutup, tam fiziksel ipucu uygulayarak öğrencinin kumaşı doğru tutmasını sağlar. Öğretmen, öğrenci kumaşı tuttuğunda "Kumaşı doğru tutuyorsun, şimdi kumaşı katla, harikasin." şeklinde davranışla ilişkilendirilmiş övgü sunar. Öğrenci elinin üstünden tutulduğunda kumaşı katlar hale geldiğinde tam fiziksel ipucu geri çekilerek aşama aşama bileğinden, ön kolundan, dirseğinden tutularak kısmi fiziksel ipucu sunulur. Öğrenci kısmi fiziksel ipucu uygulandığında yaparsa pekiştireç sunulur. Kısmi fiziksel ipucu yapıldığında öğretmen kumaşı katlayacağı yeri işaret ederek işaret ipuçları kullanabilir. Öğrenci kumaşı katlarsa "Harika yaptın." denerek sözel olarak pekiştirilir. Karar verilen deneme sayısı tamamlandığında öğretim oturumu son- landırılır ve öğrencinin çalışmaya katılımı pekiştirilir.
Açıklamalar	Dikkati çekme ve güdülenme sürecinde öğrencilerin özellikleri göz önünde bulundurularak farklı açık- lamalar yapılabilir. Öğrencilerin özellikleri göz önünde bulundurularak deneme sayısı ya da öğrenciye tepkide bulunması için verilen ipucu türü değiştirilebilir. Öğrencinin düzeyine göre bir oturumda sadece 1 deneme yapılabi- leceği gibi 5 deneme de yaptırılabilir. Bir öğretim oturumundaki deneme sayısına öğrencinin düzeyine, öğretime ayrılan zamana göre öğretmen karar verir. Burada sözel pekiştireçler örneklenmiştir. Pekiştireçler öğrenciye uygun şekilde birincil ve ikincil pekişti- reçler arasından seçilir ve kullanılır.
BÖLÜM-4	
Ölçme ve Değerlendirme	
Öğretmen öğretime başlamadan önce üç oturum üst üste başlama düzeyi verisi toplar.	
Öğretmen öğretim sürecinde öğretimi değerlendirmeye devam ederek öğrencisinin performansına ilişkin veri toplar.	
Bu süreçte öğretmen, öğrencinin yakınında olacak şekilde arkasına oturur. Öğretmen uygulama sürecindeki gibi öğrencisinin dik- katını hedef davranışa çeker ve "Kumaşı katla!" diyerek hedef uyarısı sunar. Öğretmen, öğrencinin tepkide bulunması için 4 saniye bekler. Öğrencinin tepkide bulunmaması durumunda veri toplama formuna (+) işareti koyar. Öğrencinin yanlış tepkide bulunması ya da tepkide bulunmaması durumunda veri toplama formuna (-) işareti koyar ve tepkiyi görmezden gelerek denemeyi tekrarlar. Öğretmen bir değerlendirme oturumunda süreci beş defa tekrarlar. Değerlendirme sona erdiğinde öğrencinin katılımını pekiştirir. Öğretmen elde ettiği verileri, hazırladığı veri kayıt formuna işleyerek grafiğe dönüştürür.	
Öğretmen, öğrencinin kumaşı katlama becerisini beş denemeden dördünde bağımsız olarak sergilemesinden 3 ve 6 hafta sonra değerlendirme yaparak izleme verisi toplar.	
Öğretmen öğretim öncesi ve sonrasında diğer bir öğretmenden öğrencisini yukarıda söz edilen basamakları kullanarak değerlen- dirmesini isteyerek genelleme verisi toplar.	
Öğretmen öğretim öncesi ve sonrasında farklı kumaşlar ile yukarıda söz edilen basamakları kullanarak genelleme verisi toplar.	

GÖRSEL SANATLAR VE EL BECERİLERİ DERSİ I. KADEME KONTROL LİSTESİ

Yönerge

Kontrol listesi kullanırken öğrencinin yerine getirdiği beceriler için "**Evet**" sütununa, yerine getiremediği beceriler için "**Hayır**" sütununa (→) işareti konur. Eğer açıklama yapılması gerekiyorsa "Açıklama" sütununa not edilir. Öğrencinin yerine getiremediği becerilerden öncelikle öğretilmesi önerilenler için "**Açıklama**" sütununa (📝) işareti konur. Form kullanılırken doğrudan gözlemlenemeyen davranışlara ilişkin anne-baba / birincil bakıcı, daha önceki öğretmeni ya da okulda çalışan personelden bilgi alınabilir.

Öğrenme Alanı: ŞEKİLLENDİRME				
ŞEKİLLENDİRME ÇALIŞMALARI				
Davranışlar		Evet	Hayır	Açıklamalar
1	Oyun hamurunu gösterir.			
2	Oyun hamurunun ismini söyler.			
3	Hamur kalıbını gösterir.			
4	Hamur kalıbının ismini söyler.			
5	Oyun hamuruna kalıp kullanarak şekil verir.			
6	Oyun hamuruna elle şekil verir.			
7	Modele bakarak oyun hamuruna elle şekil verir.			

Öğrenme Alanı: PARÇA-BÜTÜN**PARÇA-BÜTÜN OLUŞTURMA**

Davranışlar		Ev	Hayır	Açıklamalar
1	Bul-tak aracını gösterir.			
2	Bul-tak aracının ismini söyler.			
3	İpi gösterir.			
4	İpin ismini söyler.			
5	Çubuğu gösterir.			
6	Çubuğun ismini söyler.			
7	Dizilen nesneyi gösterir.			
8	Dizilen nesnenin ismini söyler.			
9	Yapboz aracını gösterir.			
10	Yapboz aracının ismini söyler.			
11	Bul-tak yapar.			
12	Modele bakarak bul-tak yapar.			
13	Söylenen şekli alarak bul-tak yapar.			
14	Tak-çıkartır yapar.			
15	Modele bakarak tak-çıkartır yapar.			
16	Söylenen şekli alarak tak-çıkartır yapar.			
17	Nesneleri rastgele dizer.			
18	Nesneleri sıralı olarak dizer.			
19	Modele bakarak nesneleri dizer.			
20	Söylenen nesneleri örüntüye göre dizer.			
21	Nesneleri ipe / çubuğa sıralı olarak dizer.			
22	Modele bakarak nesneleri ipe / çubuğa dizer.			
23	Söylenen nesneleri ipe / çubuğa dizer.			
24	Yapboz yapar.			
25	Modele bakarak yapboz yapar.			

Öğrenme Alanı: ÇİZME**ÇİZGİ ÇALIŞMALARI**

Davranışlar		Evvet	Hayır	Açıklamalar
1	Kağıdı gösterir.			
2	Kağıdın ismini söyler.			
3	Kalemi gösterir.			
4	Kalemin ismini söyler.			
5	Silgiyi gösterir.			
6	Silginin ismini söyler.			
7	Dik çizgi çizer.			
8	Yatay çizgi çizer.			
9	Yuvarlak çizgi çizer.			
10	Artı çizer.			
11	Eğik çizgi çizer.			

RESİM ÇİZME ÇALIŞMALARI

Davranışlar		Evvet	Hayır	Açıklamalar
1	Tek renkle resim çizer.			
2	Modeldeki renklerle resim çizer.			
3	Söylenen geometrik şekli çizer.			

Öğrenme Alanı: BOYAMA**BOYAMA ÇALIŞMALARI**

Davranışlar		Ev	Hayır	Açıklamalar
1	Parmak boyasını gösterir.			
2	Parmak boyanın ismini söyler.			
3	Mum boyayı gösterir.			
4	Mum boyanın ismini söyler.			
5	Pastel boyayı gösterir.			
6	Pastel boyanın ismini söyler.			
7	Sulu boyayı gösterir.			
8	Sulu boyanın ismini söyler.			
9	Kuru boya kalemini gösterir.			
10	Kuru boya kaleminin ismini söyler.			
11	Rastgele boyar.			
12	Şablon ile belirlenmiş alanı boyar.			
13	Silikon ile belirlenmiş alanı boyar.			
14	Kalın çizgi ile belirlenmiş alanı boyar.			
15	İnce çizgi ile belirlenmiş alanı boyar.			

Öğrenme Alanı: YIRTMA-YAPIŞTIRMA**YIRTMA-YAPIŞTIRMA ÇALIŞMALARI**

Davranışlar		Evet	Hayır	Açıklamalar
1	El işi kağıdını gösterir.			
2	El işi kağıdının ismini söyler.			
3	Yapıştırıcıyı gösterir.			
4	Yapıştırıcının ismini söyler.			
5	Kağıt parçalarını rastgele yapıştırır.			
6	Basit şekli kağıda yapıştırır.			
7	Basit şekli sınırlı alana yapıştırır.			
8	Küçük parçaları sınırlı alana yapıştırır.			

Öğrenme Alanı: KESME**KESME ÇALIŞMALARI**

Davranışlar		Evvet	Hayır	Açıklamalar
1	Makası gösterir.			
2	Makasın ismini söyler.			
3	Modelaj kalemini gösterir.			
4	Modelaj kaleminin ismini söyler.			
5	Fon kartonunu gösterir.			
6	Fon kartonunun ismini söyler.			
7	Kumaşı gösterir.			
8	Kumaşın ismini söyler.			
9	Verilen kağıdı makasla rastgele keser.			
10	Çizgilerle belirlenmiş kağıdı makasla tek hamlede keser.			
11	Çizgilerle belirlenmiş kağıdı makasla iki ve daha fazla hamlede keser.			
12	Kesik çizgilerle belirlenmiş kağıdı makasla tek hamlede keser.			
13	Kesik çizgilerle belirlenmiş kağıdı makasla iki ve daha fazla hamlede keser.			
14	Kare şeklini makasla keser.			
15	Üçgen şeklini makasla keser.			
16	Daire şeklini makasla keser.			
17	Basit nesne resimlerini (elma vb.) makasla keser.			

Öğrenme Alanı: BASKI**BASKI BECERİLERİ**

Davranışlar		Evet	Hayır	Açıklamalar
1	Sünger gösterir.			
2	Süngerin ismini söyler.			
3	Patatesi gösterir.			
4	Patatesin ismini söyler.			
5	Sünger baskı yapar.			
6	Patates baskı yapar.			

Öğrenme Alanı: KATLAMA**KATLAMA ÇALIŞMALARI**

Davranışlar		Evet	Hayır	Açıklamalar
1	Kağıdı gösterir.			
2	Kağıdın ismini söyler.			
3	Kumaşı gösterir.			
4	Kumaşın ismini söyler.			
5	Kağıdı / kumaşı rastgele katlar.			
6	Kağıdı / kumaşı ortasından katlar.			

